

OBSAH

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Mezinárodní den solidarity s palestinským lidem
(International day of Solidarity with the Palestinian people).....4

Josef Regner: Ohlédnutí za naší činností v r. 2011
(Our activities in 2011)..... 11

STUDIE A DOKUMENTY

Eduard Gombár: Demokratické tradice a arabské revoluce 2011
(Democratic traditions and Arab revolutions 2011).....13

Jaroslav Oliverius: Rifá' a at-Tahtáwí a jeho role v kontextu kulturní a sociální
obrody Egypta v 19. stol.
(Rifa' a al-Tahtawi and his role in the context of cultural and social revival of
Egypt in the 19th century).....23

KULTURA

Ja'far al-Bahrání: Malé detaily – sbírka příběhů
(Small details – A Collection of stories).....31

Amru Alamiri: Věci, které už nepřijdou – ze souboru povídek Odložené přání
(Matters which will never come again. From the collection of short-
stories).....39

Marwan Alsolaiman: Poezie (Poetry).....44

INFORMACE

Syrská velvyslankyně se rozloučila s Prahou
(Farewell of Syrian Ambassador with Prague)..... 46

Jaroslav Bureš: Výroční konference Nadace Anny Lindhové v Krakově:
Nové úkoly a přístupy
(Annual conference of Anna Lindh Foundation in Krakow: New tasks and
methods).....47

Jana Gombárová: Milena Zeithamlová oslavila významné životní
jubileum (Milena Zeithamlova anniversary).....50

Marie Hrušková: Setkání cestovatelů v Prosiměřicích
(Meeting of travellers in Prosimerice).....52

Beáta Hulínová: Študijný pobyt v porevolučnej Káhire
(Study in Cairo after the revolution).....54

CO SI PŘEČÍST:

René Kopecký: Jak jsem psal knihu Bedřich Hrozný – život a dílo
(How I was writing the book „Bedrich Hrozný – the Life and Work“).....58

Miroslav a Tomáš Belica: Co nezavály písky Mezopotámie
(What the sands of Mesopotamia didn't cover).....63

Muslims in Visegrad.....65

Nové knihy (New books).....67

Knihy z produkce nakladatelství Dar Ibn Rushd
(Books from Dar Ibn Rushd publishing house).....68

Bulletin Společnosti česko - arabské č. 2 - listopad 2011, 19. ročník, uzávěrka čísla
9. 11. 2011.

Redakční rada: PhDr. Jaroslav Bureš, Prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc.,
PhDr. Jana Gombárová, Mgr. Miroslav Houska, Ing. Marie Hrušková,
Beáta Hulínová, Milena Zeithamlová

Návrh obálky: Yousef Hamman

Uspořádala: PhDr. Jana Gombárová

Kontaktní adresa: Kazašská 1426, 101 00 Praha 10, tel.: 602 379 864
www.czech-arab.org, info@czech-arab.org

SČA číslo účtu: 248486470-0300

Příspěvky do Bulletinu můžete poslat e-mailem na adresu: bulletin@czech-arab.org

ISSN-1803-9227

**Za podpory Ministerstva zahraničních věcí České republiky
a ve spolupráci s nakladatelstvím Dar Ibn Rushd v Praze**

**Redakce Bulletinu Společnosti česko - arabské neodpovídá za názory
autorů příspěvků**

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Mezinárodní den solidarity s palestinským lidem

Dne 3. prosince 2011 se v Městské knihovně v Praze uskutečnilo slavnostní shromáždění k Mezinárodnímu dni solidarity s palestinským lidem, na němž vystoupil Ing. J. Regner, předseda Společnosti česko-arabské, M. Brož, ředitel informačního centra OSN v Praze a Dr. M. Salaymeh, velvyslanec Státu Palestina. (Projevy všech představitelů jsou řazeny v pořadí, jak byly na shromáždění předneseny).

Projev Ing. Josefa Regnera, předsedy Společnosti česko - arabské

Vaše Excelence, dámy a pánové, vážení přátelé,

Společnost česko - arabská ve spolupráci s velvyslanectvím Státu Palestina již tradičně pořádá toto setkání na podporu Mezinárodního dne solidarity s palestinským lidem.

Tento rok je pro Palestince významný tím, že předseda Palestinské samosprávy podal koncem října návrh na přijetí Palestiny za plnohodnotného člena OSN. Důležitá není jen

sama tato žádost, ale i rozsáhlé celosvětové diskuze o této otázce, které jí předcházely a které upozornily celosvětovou veřejnost na stále neřešenou otázku palestinského lidu.

Negativistický přístup Izraele ke vzniku samostatného svobodného palestinského státu se ještě více projevil po úspěchu palestinské žádosti o přijetí do UNESCO. Pro přijetí hlasovalo 107 zemí, pouhých 14, bohužel včetně České republiky, bylo proti. Argumenty Izraele a jeho podporovatelů pohybující se od znevažování této organizace po tvrzení o bezvýznamnosti přijetí si značně protirečí. Vždyť UNESCO je kulturní celosvětová instituce - co je nebezpečného na její činnosti? Zcela nechutné je pak zastavení příspěvků ze strany USA a Izraele pro tuto instituci doprovázené již obvyklým zdržováním převodů daní pro palestinskou samosprávu ze strany Izraele ve výši desítek milionů dolarů. Jistě i na straně Palestinské samosprávy je prostor pro odstranění řady

Z NAŠÍ ČINNOSTI

negativních jevů, ale jak mohou Palestinci při těchto krocích Izraele vůbec věřit v jeho souhlas s plnoprávnou existencí státu Palestina - pokračování v budování osad, výstavba bytů pro Izraelce ve východním Jeruzalémě, zabírání půdy a domů Palestincům a celá řada dalších protipalestinských opatření nesvědčí o dobré vůli Izraele.

Je třeba v souladu s výzvou generálního tajemníka OSN Pan-Ki-Muna zastavit další budování osad na palestinské půdě, ukončit okupaci palestinských území, uznat Jeruzalém za hlavní město obou států a spravedlivě řešit otázku milionů palestinských uprchlíků.

**Poselství Generálního
tajemníka OSN k
Mezinárodnímu dni
solidarity s palestinským
lidem dne 29. listopadu 2011,
přednesené Michal Brožem,
ředitelem informačního
centra OSN v Praze**

Valné shromáždění OSN přijalo v tento den před 64 lety

rezoluci 181, která navrhuje rozdělení mandátního území na dva státy. Vznik palestinského státu, který existuje bok po boku a v míru se státem Izrael, má velké zpoždění.

Nutnost vyřešit tento konflikt se stala ještě naléhavější ve světle historické transformace, která nyní probíhá v celém regionu. Vyzývám izraelské a palestinské vedení k odvaze a odhodlání při hledání dohody o dvou státech. Může se tak otevřít jasnější budoucnost pro palestinské i izraelské děti. Takové řešení vyžaduje ukončení okupace, která začala v roce 1967, a poskytnutí záruk vyplývajících z legitimních obav o bezpečnost. Z jednání by měl vzejít Jeruzalém jako hlavní město dvou států. Posvátná místa musí být zajištěna tak, aby to bylo přijatelné pro všechny. Zároveň se musí dojednat spravedlivé řešení otázky milionů palestinských uprchlíků, kteří jsou rozptýleni po celém regionu. Přestože tomuto cíli stojí v cestě ještě řada překážek, dovolte mi

Z NAŠÍ ČINNOSTI

vyzdvihnout významný a vpravdě historický úspěch, jehož Palestinská samospráva za poslední rok dosáhla. Palestinská samospráva je nyní institucionálně připravena převzít odpovědnost za státnost, pokud bude vytvořen palestinský stát. Potvrdila to řada členů mezinárodního společenství na zářijové schůzce zprostředkovatelské komise [*Ad-Hoc Liaison Committee*]. Rád bych za tento výrazný úspěch projevil uznání prezidentovi Mahmúdu Abbásovi a premiérovi Salamu Fajádovi. Jejich úsilí musí pokračovat a zaslouží si podporu.

Současné pozastavení převodů celních a daňových prostředků Palestinské samosprávě ze strany Izraele může dosažené úspěchy ohrozit. Tyto prostředky musí být neprodleně převedeny. Ze všeho nejdůležitější je politický rozměr procesu. Hluboce mě znepokojuje, že izraelsko - palestinská vyjednávání jsou pozastavena a vytrácí se i důvěra mezi oběma stranami. Náznak naděje vidím v jejich

zapojení do jednání blízkovýchodního kvartetu. Vyzývám proto obě strany, aby vypracovaly vážně míněné návrhy na řešení bezpečnosti a uspořádání hranic a vzájemně je prodiskutovaly za aktivní podpory [*Blízkovýchodního*] kvartetu. Vše by mělo probíhat v kontextu společného závazku k dosažení dohody do konce roku 2012.

Obě strany nesou odpovědnost za ukončení provokací a vytvoření příznivého prostředí pro vyjednávání. Vážnou překážkou je nedávné zintenzivnění výstavby bytů ve východním Jeruzalémě a na Západním břehu. Výstavba je v rozporu s mezinárodním právem a Cestovní mapou a musí být ukončena. Jednostranné akce nebudou uznávány mezinárodním společenstvím. Palestinská samospráva musí být také připravena napomáhat tomu, aby nedocházelo k vyhrocování situace, zlepšovat dosud přetrvávající klima kontroverzí a sporů a být připravena přímo

Z NAŠÍ ČINNOSTI

se zapojit do hledání řešení založeného na vyjednávání.

Palestince zároveň vyzývám, aby překonali rozpory mezi sebou, a to s ohledem na závazky Organizace pro osvobození Palestiny, postoje [Blízkovýchodního] kvartetu a Arabské mírové iniciativy. Jsem si vědom pokračujícího úsilí prezidenta Abbáse o vytvoření přechodné vlády, která palestinská území připraví na květnové volby. Sjednocení Palestinců ve prospěch řešení dvou států vzniklých na základě vyjednávání je zásadním předpokladem pro vytvoření palestinského státu v Gaze a na Západním břehu.

Organizace spojených národů bude i nadále silně podporovat obyvatelstvo pásma Gazy a zajišťovat naplňování rezoluce Rady bezpečnosti 1860. Oceňuji úsilí Izraele o uvolnění uzávěry a vyzývám dále k odstranění řady přetrvávajících nařízení, která brání pohybu lidí a zboží a omezují schopnost OSN podpořit ekonomické oživení a obnovu Gazy.

Rád bych také využil této příležitosti a připomněl těm, kdo z pásma Gazy odpalují rakety na Izrael, nebo nadále pašují na území zbraně, že je to nejen nepřijatelné, ale také zcela v rozporu s palestinskými zájmy. Vyzývám k ukončení raketového ostřelování Izraele z Gazy a Izrael vyzývám k maximální zdrženlivosti. Obě strany musí plně dodržovat přiměřený a respektovat mezinárodní humanitární právo.

Vítám nedávné propuštění stovek palestinských vězňů výměnou za vydání zajatého izraelského vojáka. Jedná se o zásadní humanitární průlom, který musí být následován dalšími kroky ve prospěch klidu a ukončení uzávěry Gazy.

Tváří v tvář těmto mnoha výzvám při naplňování legitimní touhy po státnosti předložilo palestinské vedení žádost o členství v Organizaci spojených národů. Rozhodnutí o přijetí je v rukou členských států. Jakkoli se na tuto věc díváme, nesmíme pustit ze zřetele fakt, že tím hlavním cílem je dosažení mírové

Z NAŠÍ ČINNOSTI

dohody o všech otázkách konečného uspořádání, včetně hranic, bezpečnosti, statutu Jeruzaléma a uprchlíků.

U příležitosti tohoto mezinárodního dne potvrďme závazek, že od solidarity je nutné přejít k pozitivní akci. Mezinárodní společenství musí pomoci nasměrovat situaci k historické mírové dohodě. Pokud se nám nepodaří překonat nedůvěru, budou příští generace Palestinců a Izraelců odsouzeny ke konfliktu a strádání. Spravedlivý a trvalý mír na Blízkém východě založený na rezolucích Rady bezpečnosti 242, 338, 1397, 1515 a 1850, dřívějších dohodách, Madridském rámci, Cestovní mapě a Arabské mírové iniciativě je zcela zásadní, abychom se takovému vývoji dokázali vyhnout. Za sebe slibuji, že budu pokračovat v dosavadním úsilí s využitím všech prostředků, které mám k dispozici.

Projev J. E. Dr. Mohameda Salaymeha, velvyslance Státu Palestina v Praze

Vaše Excellence, dámy a pánové, vážení přátelé,

Dnes slavíme Mezinárodní den solidarity s palestinským lidem. Od 29. listopadu 1947 již uplynulo 64 let, kdy OSN vydala Rezoluci č. 181 o rozdělení Palestiny na dva státy: Stát Izrael existuje a je uznáván, i přestože nebyla realizována druhá část této rezoluce, týkající se vzniku nezávislého Palestinského státu. A to z důvodu neustálé okupace a izraelské ignorace všech rezolucí OSN a konsensu mezinárodního společenství. Tím se Izrael staví nad mezinárodní zákon.

To, že vznikl stát Izrael, aniž byla realizována druhá část rezoluce o rozdělení Palestiny, změnilo tvář a dějiny Blízkého východu a způsobilo vypuknutí několika válek. Od té doby tento region nezažil klid a nebude v něm nastolena stabilita bez uplatnění práva palestinského lidu na vytvoření nezávislého státu, tak jak bylo

Z NAŠÍ ČINNOSTI

podmíněno v této rezoluci a při přijetí Izraele do OSN.

Požadujeme uznání Palestinského státu v hranicích z roku 1967 na základě příslušných rezolucí OSN, mírové konference v Madridu, Arabské mírové iniciativy a plánu Cestovní mapy, který vypracoval Blízkovýchodní kvartet. Toto uznání nenahrazuje jednání, ale naopak ho podporuje. To však vyžaduje vůli izraelské vlády jednat na základě hranic z roku 1967. S touto souvislostí vyjadřujeme lítost a velké znepokojení nad selektivním uplatňováním mezinárodního práva a nad dvojími standardy, kdy silnější může ignorovat zákon a slabší musí zaplatit cenu.

Rovněž není spravedlivé, abychom byli potrestáni za získání členství v Mezinárodní organizaci UNESCO. Izrael nemá právo konfiskovat výnosy z cel a daní, které jsou majetkem palestinského lidu.

Válka v červnu 1967 vedla k okupaci zbytku historické Palestiny: okupace Pásmo Gazy

a Západního břehu Jordánu včetně Východního Jeruzaléma. Rada bezpečnosti OSN vydala rezoluci č. 242, založenou na dvou principech: nepřípustnost získat území silou a výzvu k nastolení míru výměnou za stažení z okupovaných území.

V důsledku historické křivdy, která byla spáchána na palestinském lidu různými způsoby, žijí dnes v diaspoře čtyři miliony palestinských uprchlíků. Neustále pokračuje okupace a kolonizace Západního břehu Jordánu a judaizace Východního Jeruzaléma. Přitom Izrael uplatňuje praktiky etnických čistek proti muslimské a křesťanské společnosti a stále buduje zeď apartheidu. Také pokračuje nespravedlivé obléhání Pásmo Gazy a další izraelské nelegální postupy.

Před mnoha lety jsme vyjádřili svou připravenost dosáhnout řešení konfliktu s Izraelem v rámci možné spravedlnosti. V souladu s vůlí mezinárodního společenství jsme souhlasili s vytvořením Palestinského státu pouze na 22% území historické

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Palestiny, přestože rezoluce o rozdělení Palestiny nám dává 46% rozlohy historické Palestiny. A musí být také dosaženo spravedlivého a dohodnutého řešení problému palestinských uprchlíků podle rezoluce OSN č. 194.

Od podepsání dohody v Norském Oslu v roce 1994 jsme s Izraelem vedli přímá i nepřímá jednání s cílem dosáhnout řešení na základě dvou států a uplatnění principu výměny území za mír. Ale Izrael pokračuje v kolonizaci a ignoruje všechny mezinárodní výzvy a stanoviska, která považují izraelskou kolonizaci za nelegální a za překážku k dosažení míru.

Využíváme této příležitosti, abychom vyjádřili uznání všem snahám OSN a arabským a spřáteleným zemím. Naše uznání patří také výboru OSN pro uplatnění nezadatelných práv palestinského lidu. Tyto snahy usilují o realizaci rezolucí OSN a připomínají mezinárodnímu společenství to, že palestinská otázka vznikla na půdě OSN už v roce 1947, kdy byla vydána rezoluce

o rozdělení Palestiny. Izrael vznikl na ještě větší rozloze, než mu byla přidělena. V roce 1949 bylo přijetí Izraele do OSN podmíněno dvěma podmínkami:

1. Izrael musí dodržovat rezoluci o rozdělení a vzniku Palestinského státu
2. Izrael musí uplatňovat rezoluci OSN č. 194 a umožnit palestinským uprchlíkům návrat do svých domovů a jejich kompenzace.

Na závěr bych rád poděkoval Společnosti česko - arabské za organizaci dnešního večera. Rád bych také poděkoval všem zúčastněným, kteří přišli vyjádřit solidaritu s našim palestinským lidem a jeho úsilím za dosažení jeho zákonných národních práv na sebeurčení, ukončení izraelské okupace a nezávislost a svrchovanost Palestinského státu v hranicích ze 4. června 1967 s hlavním městem Východním Jeruzalémem.

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Ohlédnutí za naší činností v roce 2011

Ing. J. Regner (vpravo) a Mgr. M. Houska na valné hromadě v únoru 2011

V lednu jsme vyzkoušeli novinku v naší činnosti - spolu s Klubem přátel Jordánska jsme uspořádali v restauraci Delphi 1. česko - arabský ples, kde se setkali nejen naši členové, ale řada dalších zájemců o arabský svět.

2. ročníku Festivalu arabské kultury v Plzni pořádaného FF Západočeské univerzity v prvních dubnových dnech se aktivně zúčastnila řada našich členů. Místopředseda SČA Mgr. Houska zahájil výstavu fotografií „Pomoc České republiky při záchraně kulturního dědictví Iráku“, která se konala v rámci festivalu. V témže měsíci se konal 21. festival spisovatelů Praha s velmi zajímavou besedou s iráckým spisovatelem Saadi Yousefem.

17. dubna jsme otevřeli výstavu fotografií Poznejme Libanon v Casa Gelmi v Praze. Při vernisáži byly promítnuty dva filmy s libanonskou tematikou.

Již tradičně jsme se zúčastnili veletrhu „Svět knihy“, který se konal od 12. 5. do 15. 5. Na našem stánku, který sousedil se stánkem nakladatelství Dar Ibn Rushd, se setkávaly řady zájemců o arabský svět s našimi členy. Veletrh byl pro nás letos významnější i tím, že čestným hostem bylo Království Saúdské Arábie. Saúdové vystavovali ve svém velkoryse řešeném stánku množství publikací nejen v arabštině, ale i v jiných jazycích a umožnili přátelské popovídání u šálku arabské kávy a vodní dýmky v typickém beduinském stanu. Literární části veletrhu se zúčastnila v diskuzích a čteních svých děl i řada arabských literátů z jiných zemí – např. egyptský bohemista Chálíd al-Biltaj, Tunisán Hasún al-Musbáhí, Iráčan Hasan Balásim či Libanonka Fátima Šaraf al-Din. Spolupracovali jsme i při organizaci večera Zelená lampa poezie v divadle Viola. Byl to

Z NAŠÍ ČINNOSTI

večer českých arabských básníků s vystoupením našich členů a přátel - Sana Hedarová, Saadat Ramadanová, Charif Bahboub, Jafar Hedar, Adda Kedam a další.

V říjnu se rozběhl další ročník kulturního festivalu Nad Prahou půlměsíc. Tvůrkyně pořadu pí. Němečková připravila řadu vystoupení v Praze, Brně a Zlíně. Zajímavá byla hra egyptského autora Abdela Hakima Popravčí číslo 14 v Cross Clubu, v Casa Gelmi pak kulturní pásmo zahrnující loutkovou pohádku Aladinova lampa, tanečně hudební večer se studiem orientálního tance Farha, divadelní skupinou Rahat Lukum a hudební skupinou Baharat z Brna. V Brně pak proběhla aktuální přednáška s besedou Islám v ČR organizovaná Ing. Tesařem, ve Zlíně přednáška Starověký Egypt - civilizace z kamene.

Začátek prosince je tradičně věnován oslavě Mezinárodního dne Palestiny, pořádané v Městské knihovně v Praze.

A před Vánocemi se rovněž již tradičně setkáváme se všemi přáteli v Casa Gelmi na večírku islámských a křesťanských tradic ve spolupráci s Iráckým klubem.

Ing. Josef Regner,
předseda Společnosti česko - arabské

Místopředsedkyně SČA Milena Zeithamlová a tajemnice české národní sítě ALF Hana Suchardová na stánku SČA v rámci veletrhu „Svět knihy“ v květnu 2011

Demokratické tradice a arabské revoluce 2011

Prof. E. Gombár na stánku SČA na veletrhu „Svět knihy“

Parlamentní tradice v arabském světě z historického hlediska

Arabský svět lze z hlediska tradiční společnosti rozdělit na modernější oblast "usedlé civilizace" (*hadára*), kam lze zahrnout větší část arabského Středomoří, a na oblast starší "beduínské civilizace" (*badáwa*), kam patří zejména Arabský poloostrov, částečně též Irák, Jordánsko, Libye a Maroko. Historické kořeny procesu moderních vojenských a správních reforem, jež posléze směřovaly

k nástupu parlamentarismu a demokratizace, se nejdříve pod tlakem expanze Ruska, Francie a Velké Británie projeví od 19. století v Osmanské říši včetně jejích arabských provincií.

Koncept politické reprezentace směrem k parlamentarismu se objevil v pozdní Osmanské říši. Sultán Selim III. svolal v květnu 1789 Konzultativní radu k projednání důležitých politických a vojenských otázek souvisejících s programem modernizačních reforem, které měly čelit dalším vojenským porážkám Osmanské říše. V roce 1838 sultán Mahmut II. vytvořil Nejvyšší legislativní radu následovanou Nejvyšší radou reforem v roce 1854, jež byly posléze v roce 1868 sloučeny do Státní rady. V provinciích, včetně arabských, byly vytvářeny provinční rady z místních notáblů. Vrcholem bylo vyhlášení ústavy v prosinci 1876 a zřízení osmanského parlamentu, jenž sestával z volené Poslanecké sněmovny a jmenovaného Senátu. Sultán Abdülhamit II. sice platnost ústavy pozastavil, po mladoturecké revoluci v roce 1908 však byla ústava obnovena

STUDIE A DOKUMENTY

a následovalo několik parlamentních voleb (1908, dvakrát 1912, 1914, 1919). Mimo přímou správu Osmanské říše prošlo samostatným vývojem politické reprezentace Tunisko, které vyhlásilo vůbec první ústavu (*Qánún ad-dawla*) v arabském a islámském světě v lednu 1861, na jejímž základě byla vytvořena Velká sněmovna (*Al-madžilis al-akbar*). V Egyptě byly za vlády chedivů rovněž položeny základy ústavy a parlamentarismu. V říjnu 1866 byl vyhlášen Základní zákon (*Lá'iha nizámija*) a byla zřízena Poradní poslanecká sněmovna (*Madžlis šúra an-nuwwáb*). V květnu 1883 byl vyhlášen nový Organický zákon (*Al-qánún an-nizámí*) a zřízeny Zákonodárná rada (*Šúra al-qawánín*) a Generální shromáždění (*Al-gam'ija al-umúmija*) s poradní funkcí. Na základě nového organického zákona z roku 1913 bylo vytvořeno Zákonodárné shromáždění (*Al-gam'ija at-tašr'ija*), jež bylo zrušeno v roce 1915. V Horském Libanonu byla na základě Organického statutu (*An-nizám al-asási*) z června 1861 zřízena administrativní rada, v níž byli

zastoupeni představitelé jednotlivých konfesí.

V meziválečném období měly z arabských států na Blízkém východě parlamentní zkušenost Egypt, Irák, Sýrie a Libanon. Tyto parlamenty, reprezentující úzkou elitu, však měly minimální vliv na politický proces, neboť skutečnou moc v rukou držely britské a francouzské mandátní správy. Politické strany byly napojeny na vlivné jedince či prominentní rodiny. Podobný charakter měl parlamentarismus v poválečném Egyptě, nezávislé Sýrii i Libanonu. Období 50. a 60. let bylo charakterizováno nástupem klasických autoritativních diktatur vzešlých z vojenských převratů, odstartovaných Násirem vedenou Egyptskou revolucí v červenci 1952, po níž následovaly vojenské převraty v Iráku (červenec 1958) a v Sýrii (březen 1963). Systém parlamentní demokracie se ocitl pod palbou kritiky nacionalistických a socialistických "vůdců revoluce". Násir odsoudil předchozí vládu "feudálů a pašů", která bránila pozemkové reformě. Pouze v Libanonu a nově též v Kuvajtu parlamentní systémy přežily do poloviny 70. let.

STUDIE A DOKUMENTY

Typologie demokratické transformace v arabském světě

Při diskusích o současných možnostech demokratizace a otevírání politických systémů v arabském světě byla rozpracována typologie demokratické transformace, zahrnující tři základní modely.

První model je demokratická transformace "prostřednictvím porážky či náhlého zhroucení" totalitního či autoritativního režimu (*transition through regime break-down or collapse*). Jako příklady jsou uváděny porážka Německa a Japonska ve druhé světové válce, kdy v těchto zemích byla provedena demokratizace pod tlakem zejména americké okupační správy, porážka Argentiny ve Falklandské válce v roce 1982 či rozpad Sovětského svazu 1991. Zhroucení totalitní vlády však nemusí automaticky vést k nastolení demokracie, nýbrž může vyústit v občanskou válku či nastolení jiného autoritativního režimu. V arabském světě je příkladem takového vývoje Irák po pádu režimu Saddáma Husajna v důsledku invaze vedené Spojenými státy v březnu 2003.

Druhý model demokratické transformace, "přechod skrze vyproštění" (*transition through extrication*), probíhá v případě vážného oslabení autoritativního režimu, kdy si vládnoucí elita uvědomuje, že nemůže udržet moc, avšak snaží se vyjednat podmínky odchodu od moci za pokud možno nejvýhodnějších podmínek. Jakmile dojde ke svobodným volbám, demokratizační proces se ubírá svou vlastní cestou. Bývalé autoritativní politické strany se mohou přejmenovat, přijmout nový program či ideologii a částečně se reintegrovat do demokratického politického systému. Příkladem je vývoj komunistických stran ve střední a východní Evropě. V arabském světě k takovému vývoji demokratické transformace nedošlo, potenciálně by se mohl objevit například v Sýrii, jejíž politický systém je nejbližší modelu bývalých států sovětského bloku.

Třetí model demokratické transformace probíhá jako "přechod prostřednictvím vyjednávání" (*transition through transaction*). Tento model je v klasické podobě politologicky

STUDIE A DOKUMENTY

znám z Latinské Ameriky a Španělska, blíží se mu rovněž příklad Gorbačovovy "přestavby" (*perestrojky*). V rámci rozpracování tohoto modelu v arabském světě byly rozpracovány případové studie (*case studies*) demokratické transformace Libanonu, Maroka, Jordánska, Jemenu a Egypta. K charakteristickým rysům třetího modelu patří, že demokratická transformace je iniciována a vedena režimem, jenž definuje limity demokratického procesu při zachování moci vládnoucí elity. Transformace je pomalý a postupný proces změn, který postupně zvětšuje prostor pro umírněné opoziční aktivity ve sdělovacích prostředcích a při vytváření organizací a politických stran. Režim se snaží nejprve vstoupit do dialogu s opozicí s tím, že některé složky (komunisté, islamisté) jsou *a priori* z dialogu vyloučeny. Jde o strategii přežití vládnoucí elity.

V arabském světě lze průběh tohoto demokratizačního procesu rozdělit do tří fází: národní pakt či charta (*al-mítháq al-watání*), národní dialog (*al-hiwár al-qawmí*), ústava (*dustúr*) a zákonodárný sbor (*madžlis*).

První fáze (národní pakt, národní charta) nastává, když vládnoucí elita vyhlásí nová pravidla politické hry, zpravidla po vážné mezinárodní krizi ohrožující bezpečnost státu nebo po vážných projevech nespokojenosti. Národní pakt, postavený na mýtu národní jednoty, obsahuje novou "smlouvu" mezi režimem a obyvatelstvem. Bývá spojen s uvolněním cenzury ve sdělovacích prostředcích, je umožněna liberalizace profesionálních sdružení, studentských organizací, obchodních komor, tj. institucí, které nemají přímý vliv na politické rozhodování. Vytváření politických stran však není podporováno. Od společnosti se očekává, že ocení tyto ústupky vládnoucí elity tím, že jí dobrovolně dá mandát nadále vládnout. Příkladem byl Násirův Program 30. března 1968 a zejména pak Sádátův Říjnový dokument (*Warakat október*) z dubna 1974 v Egyptě, Ben Alího Národní pakt ze 7. listopadu 1988 v Tunisku a Národní charta (*Al-mítháq al-watání*) vyhlášená králem Husajnem v červnu 1991 v Jordánsku. V Kuvajtu byl z iniciativy emíra v lednu 1990

STUDIE A DOKUMENTY

zahájen národní dialog, po němž následovalo obnovení parlamentního života po volbách v říjnu 1992. Bahrajnský vládce po získání nezávislosti (1971) postupoval po vzoru Kuvajtu, byla schválena ústava a proběhly volby do parlamentu (1973), jenž však byl rozpuštěn (1975). V únoru 2001 byla z emírovsky iniciativy schválena Charta národní akce (*Mithaq al-^camal wl-watani*) a po vyhlášení království se konaly parlamentní volby v roce 2002. V Ománu z iniciativy sultána proběhly parlamentní volby v říjnu 2003. Ve jmenovaných zemích Arabského poloostrova ovšem nejsou povoleny politické strany.

Druhá fáze (národní dialog) je iniciována vládnoucí elitou po vyčerpání první fáze a má zajistit rozšíření podpory režimu mezi obyvatelstvem. Dialog je veden mezi elitami a umírněnými kontra-elitami buď neformálními patriarchálními prostředky (Jordánsko), nebo vysoce hierarchizovanými a strukturovanými metodami (Egypt). Elita je k této fázi demokratické transformace donucena za situace vážných hospodářských potíží (Jordánsko),

v důsledku nutnosti potlačit islamistická extrémistická hnutí (Egypt) nebo v zájmu ukončit občanskou válku (Libanon, Alžírsko). Od opozice se očekává, že slíbí nepřekročit jistou "červenou linii", od vlády se očekává, že přistoupí k vyhlášení ústavy, povolení činnosti politických stran, vyhlášení parlamentních voleb, zajistí relativní svobodu sdělovacích prostředků a vytvoří předpoklady pro přiměřenou ochranu politických svobod a základních lidských práv.

Třetí fáze (ústava a zákonodárny sbor) by měla nastat po vyhlášení ústavy a parlamentních volbách. V této fázi jde o postupné vyvážené přerozdělení moci mezi vládnoucí elitou reprezentovanou výkonnou mocí, která chce udržet konzultativní charakter parlamentu, a soudní a zákonodárnu mocí. Pokud se to podaří, přechod k demokracii je dovršen a vytváří se občanská společnost. Do této poslední fáze se snad dostává Libanon po skončení syrské přítomnosti, pokud se vyhne nebezpečí nové občanské války. Ostatní státy (Maroko, Jordánsko, Kuvajt,

STUDIE A DOKUMENTY

Egypt, Tunis) sice měly fungující parlamenty s politickými stranami, jejich vliv na politické rozhodování však byl velmi omezený. Lze tedy konstatovat, že třetí fáze v arabském světě naplněna nebyla, což se stalo jedním z hlavních deklarovaných požadavků všech arabských revolucí v první polovině roku 2011.

Arabské revoluce 2011: nástup demokracie či vlády islamistů?

Arabské revoluce, které zachvátily značnou část arabského světa „jako tsunami“, začaly na přelomu let 2010 až 2011 v Severní Africe. Impulsem k tuniské „jasmínové revoluci“ se stal incident, při němž se dne 17. prosince 2010 upálil Muhammad al-Bú° Azízí ve městě Sídí Bú Zíd (Sídí Bouzid) v centrálním Tunisku. V důsledku vlny protestů byl prezident Zajn al-°Ábidín Bin° Alí 14. ledna 2011 donucen rezignovat a odejít do exilu v Saúdské Arábii. Politický systém, založený na autokratické vládě prezidenta a pěti politicky a zejména hospodářsky privilegovaných rodin, se zhroutil. Tunisko nastoupilo nelehkou, avšak potenciálně úspěšnou cestu

k demokratickému politickému systému. Ve svobodných volbách 23. října 2011 zvítězila islamistická Strana obrody (*Hizb an-Nahda*) v čele s „emírem“ Rašidem al-Ghannúším, na druhém místě skončil doposud ilegální Kongres pro republiku (*Mu'tamar min adžli-l-džumhúrija, Congrès pour la république*) jež roku 2001 založil Dr. al-Munsif al-Marzúqí (Moncef Mazrouki). V sousedním Alžírsku protesty začaly 28. prosince 2010 a v jejich důsledku byl 22. února 2011 zrušen výjimečný stav zavedený vojenskou vládou po státním převratu v lednu 1992. Protesty měly spíše sociální a lokální charakter a posléze nevedly k dramatické revoluční změně režimu. Tento vývoj bývá vysvětlován neblahou zkušeností z občanské války z let 1992–1998, vedené s neuvěřitelnou brutalitou a zvěrstvy ze strany islamistů i armády s odhadovaným počtem 100 000 obětí na životech. V Maroku se objevily drobné protesty, král Muhammad VI. však čelil potenciálním revolučním náladám vyhlášením ústavních změn, které vstoupily v platnost po referendu 1. července 2011.

STUDIE A DOKUMENTY

Zásadní význam pro další rozvoj „arabského jara“ měla lidová „revoluce 25. ledna“ v Egyptě, namířená po vzoru Tuniska proti autoritativnímu režimu 83letého prezidenta Husního Mubáraka. Proslulým centrem revoluce se stalo káhirské náměstí at-Tahrír. Po mediálně sledovaných dramatických událostech na náměstí byla 11. února 2011 oznámena rezignace prezidenta Mubáraka, jenž se uchýlil do svého paláce v Šarm aš-Šajch. Moc převzala Nejvyšší rada ozbrojených sil (*Al-madžlis al-a^clá li-l-quwwát al-musallaha*), v jejímž čele stojí 76letý polní maršál Muhammad Husajn Tantáwí Sulajmán. Uváděný počet obětí dosáhl 384 mrtvých, z toho 232 v Káhiře. Bývalý generální ředitel Mezinárodní organizace pro atomovou energii a nositel Nobelovy ceny míru Dr. Muhammad al-Baráda^{cí} 7. března ohlásil kandidaturu na prezidenta. Byl rozpuštěn parlament i vládnoucí Národně demokratická strana, ústava byla pozastavena a byly zahájeny procesy s prezidentem Mubárakem, jeho syny a některými ministry. Otázky vyvolává další osud egyptské politické scény, zejména volební

potenciál Muslimského bratrstva a budoucí postoj k blízkovýchodnímu procesu.

Nejdramatičtější událostí v Severní Africe byla občanská válka v Libyi spojená s vojenským zásahem sil NATO. V Libyi vládl od 1. září 1969 Mu^cammar al-Qadhháfi, jenž vytvořil bizarní sekulární režim tzv. přímé demokracie fakticky založený na kmenových a klanových strukturách, kde hrály dominantní úlohu privilegované kmeny Qadhháfa, Magharha a Warfala. K vážným nepřítelům režimu patřili islamisté z řad Libyjské bojové islámské skupiny (*Al-džamá^ca al-islámíja al-muqátıla bi-Líbíjā*), kteří v květnu 1995 vyvolali ozbrojené povstání v oblasti Benghází, kde pak v květnu 1998 došlo k neúspěšnému atentátu na „vůdce revoluce“. Občanské protesty v Kyrenaice začaly již v lednu 2011 a k hlavním incidentům došlo 17. února 2011 v Benghází, kde protestující zapálili vládní budovy a policejní stanice. Po zásahu policejních a vojenských jednotek a žoldněrských ostřelovačů ze subsaharské Afriky se povstalci chopili zbraní, což vedlo k občanské válce, nazvané

STUDIE A DOKUMENTY

povstalci „revoluce 17. února“. Dne 5. března 2011 se v Bengházi ustavila Prozatímní národní rada (*Al-madžlis al-watani al-intiqáli*), v jejímž čele stanul bývalý ministr spravedlnosti Mustafá °Abd al-Džalíl. Z iniciativy Ligy arabských států byla 17. března 2011 přijata Rezoluce RB OSN č. 1973/2011, povolující členským státům k ochraně životů civilního obyvatelstva použití síly, mimo okupace. Na tomto základě síly Severoatlantické aliance, vedené Francií a Spojeným královstvím za podpory Spojených států a Itálie, zaútočily na vojenské síly al-Qadhdháfiho režimu a tím podpořily v rámci občanské války povstalecké síly. Organizace Amnesty International v září 2011 zveřejnila zprávu, že se povstalci rovněž dopouštěli nezákonného zabíjení, mučení a rasově motivovanému zabíjení imigrantů ze subsaharské Afriky. Dne 23. srpna 2011 povstalci dobyli al-Qadhdháfiho komplex Báb al-°Azíziya v Tripolisu. Dne 20. října 2011 povstalci zajali a zavraždili Mu°ammarfa al-Qadhdháfiho poblíž jeho obleženého rodného města Sirt. Hlavní fáze libyjské občanské války tak byla završena. Vojenská

operace Severoatlantické aliance byla ukončena k 31. říjnu 2011.

Otázky vyvolává podíl libyjských islamistů na budoucím politickém uspořádání Libye. Za povšimnutí stojí, že přední egyptský duchovní Šajch Júsaf al-Qaradáwí vydal *fatwu*, v níž vyzval k fyzické likvidaci al-Qadhdháfiho. Důležitá může být i skutečnost, že velitelem povstaleckých sil, které dobyly Tripolis, byl 45letý emír Libyjské bojové islámské skupiny °Abd al-Hakím Belhádz, jenž bojoval v 80. letech v Afghánistánu a v 90. letech proti al-Qadhdháfiimu. Roku 2004 byl zatčen v Malajsii, mučen CIA v Thajsku a poté strávil sedm let v tripolské věznici Abú Salím. Předseda Prozatímní národní rady Mustafá °Abd al-Džalíl 12. září v Tripolisu prohlásil, že chce vytvořit moderní demokratickou zemi na principech umírněného islámu, varoval před sekularismem s tím, že základem právního systému v Libyi bude náboženské právo (*šari°a*). Totéž potvrdil 23. října 2011 v Bengházi při slavnostním prohlášení o osvobození Libye.

Bahrajnská „perlová revoluce“ (*Thawrat lu'lu'*) vypukla 14.

STUDIE A DOKUMENTY

února 2011 při příležitosti 10. výročí referenda o Chartě národní akce (*Mitháq al-[‘]amal wl-watani*) vyzývající k parlamentním volbám. Protestující se po vzoru káhirského náměstí at-Tahrír shromáždili na Perlovém okruhu (*Dawár al-lu'lu'a*) v hlavním městě al-Manáma. Žádali zejména zrovnoprávnění většinových šiitů, rezignaci předsedy vlády a ústavní reformy. Dne 27. února 2011 všech 18 poslanců Islámské společnosti rezignovalo na protest proti násilí. Proti demonstrantům tvrdě zasáhly bezpečnostní síly, střety si vyžádaly 42 obětí na životech a 1000 zraněných. Dne 14. března Rada států Zálivu (GCC) souhlasila s rozmístěním vojenských jednotek Štítu Poloostrova (*Dir[‘] al-Džazíra*, Peninsula Shield Force). Do Bahrajnu přijelo 1000 saúdských vojáků a 500 policistů ze Spojených arabských emirátů. Základní motivací tohoto zásahu byla obava z dominového efektu v ropných monarchiích Arabského poloostrova.

Rovněž v Jordánsku se objevily ohlasy na lidové revoluce v Tunisku a Egyptě, které měly především hospodářsko-sociální kořeny. Jordánská monarchie má

celkem stabilní politický systém, avšak je velmi citlivá na ekonomické otřesy ve světě i svém okolí. Po pátečních modlitbách 28. ledna 2011 zorganizovali aktivisté Muslimského bratrstva, odborů a levice protestní demonstrace v Ammánu a šesti dalších městech s požadavkem odstoupení vlády a zavedením vládní kontroly rostoucích cen, inflace a nezaměstnanosti. Dne 1. února 2011 předseda vlády Samír Zajd ar-Rifá[‘]i rezignoval. Na jeho místo byl jmenován generál Dr. Ma[‘]rúf Sulajmán al-Bachít, jenž se zúčastnil jordánsko-izraelských mírových rozhovorů, byl velvyslancem v Izraeli a předsedou vlády v letech 2005–2007. Muslimské bratrstvo protestovalo proti novému premiérovi, král[‘] Abdal-láh II. reagoval pozváním představitelů Muslimského bratrstva do svého paláce k jednání. K největšímu protestnímu shromáždění došlo v Ammánu 25. února za účasti 10 000 lidí. Další protesty sice pokračovaly, avšak nedosáhly počáteční intenzity. Na podzim protesty opět ožily. Dne 16. října 2011 70 poslanců z celkového počtu 120 podepsalo petici

STUDIE A DOKUMENTY

žadající sesazení vlády. Král °Abdalláh II. poté odvolal předsedu vlády generála al-Bachíta na základě obvinění z korupce a novým předsedou vlády se 24. října 2011 stal °Awn Šawkat Chasáwina, specialista v oblasti mezinárodního práva.

Zároveň s lidovou revolucí v Egyptě vypuklo též povstání v Jemenu. Protirežimní protesty začaly 18. ledna 2011 a přerostly v ozbrojenou konfrontaci odpůrců a příznivců režimu. Protesty v Sýrii začaly 26. ledna 2011, když se ve východosyrském městě al-Hasaka podle tuniského vzoru upálil Hasan °Alí Akle.

Následovaly demonstrace Kurdů ve městě al-Hasaka a al-Qámišlí. Pozornost se koncentrovala zejména na jihosyrské město Dar°á, kde v pátek 25. března po modlitbách pochodovali demonstranti a protesty se pak šířily do dalších měst.

V následujících měsících přerostly v ozbrojené střety. „Arabské jaro“ tak v Jemenu a Sýrii přerostlo v „arabský podzim“, jehož výsledky stále zůstávají nejasné. Potenciální nástup sunnitského islámu v Egyptě, Libyi, Tunisku i Sýrii dává příležitost lokálnímu mocenskému vzestupu Turecka,

kteří s koncepcí islámské demokracie může svou pozici posílit. Není však vyloučena ani islamistická radikální varianta, která má s demokratickým systémem pramálo společného.

Prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc.,
ředitel Ústavu Blízkého východu a Afriky,
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

STUDIE A DOKUMENTY

Rifá' a at-Tahtáwí a jeho role v kontextu kulturní a sociální obrody Egypta v 19. století

Prof. J. Oliverius u stánku SČA na veletrhu „Svět knihy“

Procesy, které provázely zrod a vývoj moderního Egypta od začátku 19. století, se promítly nutně do všech oblastí života této země. Na poli kultury, literatury, školství, žurnalistiky, jazyka, ekonomického, sociálního a státoprávního myšlení byl nejvýraznější osobností od 30. až do 70. let Rifá' a Ráfí' at-Tahtáwí (1801-1873). Zasloužil se velkou měrou o to, že Egypt vstoupil na cestu budování moderního státu, na cestu plodných kontaktů s Evropou.

Narodil se v městečku Tahtá v Horním Egyptě, v roce 1801, kdy Francouzi evakuovali z Egypta svůj expediční sbor. Jeho rodina se těšila váženému společenskému postavení a honosila se vznešeným původem. Otec odvozoval svůj rodokmen od al-Husaina, syna chalífy 'Alího, matka od ansárů - těch, kdo podporovali Proroka Muhammada v Medíně. V řadě generací jeho rodiny byli islámští teologové, učenci, znalci práva i mystikové. V 16 letech odešel do Káhiry na islámské náboženské učiliště al-Azhar. Jedině tam mohl tehdy získat solidní tradiční vzdělání. Mezi profesory al-Azharu byl tehdy i Hasan al-'Attár, mimořádná osobnost, otevřená novým idejím a poznatkům. Během francouzské přítomnosti v Egyptě navázal kontakty s francouzskými vědci, učil je arabsky a od nich se učil francouzsky, navštěvoval Ústav věd, který Francouzi založili, a studoval v jeho knihovně. Al-'Attár brzy rozpoznal intelektuální schopnosti at-Tahtáwího a nabádal ho ke studiu moderních věd.

STUDIE A DOKUMENTY

Když se Muhammad 'Alí (1805-1949) rozhodl vyslat do Francie první skupinu stipendistů, navrhl mu šejch al-'Attár, aby k nim přiřadil i at-Tahtáwího jako jejich imáma, který by vedl jejich náboženskou výchovu a dbal na to, aby i v cizím prostředí žili jako pravověrní muslimové. Úkolem stipendistů bylo studovat to, co Muhammad 'Alí pokládal vzhledem k svým pragmatickým cílům za nejdůležitější, tedy technické obory, státní správu, přírodní vědy a vojenství. At-Tahtáwí jako imám však měl mnohem větší volnost a zaměřil se na studium kultury, humanitních věd, historie a politických a sociálních teorií. Velice vnímavě také sledoval a následně popsal vše, co se kolem něho dělo - společnost, povahu a mentalitu Francouzů, jejich politické, kulturní a sociální instituce a politické události. Zažil tam červencovou revoluci v roce 1830, která svrhla Karla X. a nastolila vládu vévody orleánského Ludvíka Filipa. Spatřoval v ní důkaz touhy civilizovaného národa po spravedlnosti a svobodě. Na rozdíl od Rifá'y měli egyptští stipendisté velice omezené možnosti kontaktů

s francouzským okolím. Bydli v internátu své školy, pouze dvakrát týdně směli ve stanovenou hodinu jít ve skupině do města, a plnění stanoveného studijního programu bylo přísně kontrolováno. Po pětiletém pobytu ve Francii (1826-1831) se at-Tahtáwí vrátil do Egypta. Muhammad 'Alí a jeho syn Ibráhím byli o jeho působení v Paříži dobře a průběžně informováni a dostávali o něm velice pochvalné reference od ředitele egyptské školy v Paříži. Stojí za zmínku, že Ibráhím ho s poctami uvítal již v alexandrijském přístavu.

Své poznatky, názory a zkušenosti z francouzského pobytu sepsal Rifá'a v díle Tachlís al-ibríz fí talchís Báríz (Tříbení zlata v souhrnné zprávě o Paříži). Na pokyn M. 'Alího byla kniha roku 1834 vytištěna a distribuována zdarma úředníkům státních institucí a žákům jako povinná četba ve školách. Roku 1839 byla přeložena do turečtiny a M. 'Alí ji dal poslat sultánovi do Istanbulu.

Dílo má vyhraněně vzdělávací, didaktický charakter. Začíná jako cestopis (popisuje cestu

STUDIE A DOKUMENTY

z Alexandrie francouzskou válečnou lodí do Marseille a do Paříže), ale pak již systematicky pojednává o Francii - o státním zřízení a různých politických, kulturních a sociálních institucích, o francouzské ústavě, o mravech Pařížanů, o postavení žen a vztahu mužů k ženám, o rodinném životě, lékařské péči, hygieně atd.

Nutno zdůraznit, že ačkoli do sebe vstřebal úctyhodnou sumu poznatků o Francii, zůstal věřícím muslimem a ve své knize prohlásil, že se "nevzdálí od cesty pravdy", že nebude schvalovat nic, co by bylo v rozporu s koránem a islámským zákonem (šarí'ou). I když poukazuje na některé negativní stránky evropského života, dovede rozpoznat a vysoko ocenit mnohé hodnoty a vymoženosti evropské civilizace. Nebojí se vystoupit proti konzervativním názorům a předsudkům svých krajanů. Sděluje čtenářům, že Francouzi jsou racionalističtí, nábožensky vlažní, a nelichotivě se vyjadřuje o katolickém kléru, který pokládá - zřejmě pod vlivem četby francouzských encyklopedistů - za nepřitele světla a vědění. Za nejchvalitebnější vlastnost

Francouzů označuje neutuchající touhu po vzdělání a poznání, touhu objevovat něco nového, jejich zálibu ve změně. S uznáním hovoří také o jejich péči o zdraví, hygienu a tělesnou zdatnost.

Za významný faktor pokroku Francouzů ve vzdělanosti a vědách pokládá francouzský jazyk a srovnává jej s tehdejší arabštinou a její manýristickou, často samoučelnou rétorikou a těžkopádným stylem. Konstatuje, že není těžké osvojit si francouzštinu, že její pojmy jsou jasné a jednoznačné, že francouzské knihy není třeba opatřovat složitými komentáři a poznámkami.

Jeho kniha také dosvědčuje jeho velký zájem o politické teorie i o praktickou politiku, v níž se dokázal znamenitě orientovat. Ve Francii četl díla encyklopedistů, v kapitole o vládním systému ve Francii překládá celou ústavní chartu z roku 1814 a srovnává ji s některými články nové ústavy z roku 1831. V 5. kapitole podrobně popisuje příčiny a průběh červencové revoluce roku 1830 a její vnitřní a mezinárodní důsledky. Jeho pozornost vzbudilo, že ústava postuluje

STUDIE A DOKUMENTY

rovnoprávnost všech občanů před zákonem, že spočívá na teorii odluhy náboženství od státu a zaručuje nedotknutelnost majetku. Hovoří o různých politických systémech - absolutní monarchii, omezené (tj. konstituční) monarchii a republice. Velice ho také zaujalo, že občané se mohou sdružovat podle různých politických zásad a programů a vstupovat do soupeřících stran.

Toto dílo stojí na počátku jeho dalších mnohostranných aktivit. At-Tahtáwí si uvědomoval, že proces přetváření Egypta v moderní stát bude postupovat do té míry a tak rychle, jak si Egypt bude osvojovat výsledky a vymoženosti evropské vědy. Za naléhavý úkol proto pokládal výchovu překladatelů. V roce 1835 vypracoval projekt na založení jazykové a překladatelské školy a předložil ho formou memoranda M. 'Alímu. Ten návrh přijal a pověřil at-Tahtáwího, aby jej uskutečnil. Tak vznikla Madrasat al-alsun (Škola jazyků; existuje v Káhiře dodnes při Univerzitě 'Ain Šams) a at-Tahtáwí byl jmenován jejím ředitelem. Vedle arabštiny se tam vyučovala francouzština,

angličtina, italština, turečtina a perština. At-Tahtáwí učil arabštinu a francouzštinu, ale jako absolvent al-Azhar přednášel také islámské právo a jako znalec Francie francouzské právo. Byl odpovědný za výběr knih určených k překladu a za jejich včasné vydání. Během deseti let vyšlo z této školy více než sto kvalifikovaných překladatelů.

At-Tahwáwí si získal rovněž velké zásluhy o egyptskou žurnalistiku. Roku 1828 založil M. 'Alí oficiální noviny al-Waqá'í 'al-misrija (Egyptské události), které vycházely dvojjazyčně ve dvou sloupcích - turecky a arabsky. Jelikož tehdy byla oficiálním jazykem turečtina, jejich původní verze byla turecká, a ta se překládala do (chatrné) arabštiny. V roce 1842 se stal jejich šéfredaktorem at-Tahtáwí. Ten podstatně povznesl jejich úroveň, jak jazykovou, tak i obsahovou. Prosadil, aby se začaly psát v původní verzi arabsky (dobře arabsky) a překládaly se do turečtiny. Stránky těchto novin otevřel i tématům literárním a kulturním. Uveřejňoval v nich i ukázky z děl arabské klasické literatury

STUDIE A DOKUMENTY

a články z oblasti hospodářství a obchodu. Jeho úvodníky měly hluboký analytický charakter.

K dočasnému nepříznivému zlomu v at-Tahtáwího životě došlo za vlády ´Abbáse I. (1849-1854). Tohoto panovníka charakterizovala nedůvěra a nevraživý, podezřívavý postoj k moderní evropské vědě a kultuře, zvláště francouzské. At-Tahtáwí u něho upadl v nemilost a byl přeložen (vlastně poslán do vyhnanství) do Súdánu a jmenován ředitelem základní školy v Chartúmu. Pro osobnost jeho formátu to byla zřetelná degradace, ale ani tam jeho činnost neochabla. At-Tahtáwí se rozhodl přeložit z francouzštiny Příhody Telemachovy (Les Aventures de Télémaque - 1699) od Fénelona. Toto dílo je zpravidla označováno za výchovný román, ale má i určité rysy "zrcadel princů" a jeho autor v něm vyslovuje i své politické názory odsuzující královskou samovládu a vytváří ideál spravedlivého vládce, který dbá o blaho svých poddaných. Není pochyb, že at-Tahtáwí přeložil tento román mj. na protest proti politické despotii v Egyptě.

´Abbás I. byl zavražděn v roce 1854 a po něm nastoupil Sa´íd (1854-1863), syn M. ´Alího. Za jeho vlády došlo ke změně k lepšímu. Sa´íd byl nakloněn modernizačním snahám a spolupráci s Evropou. At-Tahtáwí se vrátil do Káhiry a postupně získával postavení odpovídající jeho zásluhám a schopnostem. V tomto období se usilovně zabýval problémem, který mu velice ležel na srdci - vytvořením konzistentního vzdělávacího systému zdola, od základních škol. Se svým přítelem, generálem Ibráhímem Adhamem, vypracoval projekt základní školy a společně jej předložili Sa´ídovi.

Spolupráci s Evropou plně podporoval a velkorysé modernizační úsilí na poli politickém, ekonomickém a kulturním vyvíjel Sa´ídův nástupce, ambiciózní chedív Ismá´íl (1863-1879). Byl to osvícený vládce, jehož cíle charakterizuje jeho známý výrok "Egypt patří k Evropě, nikoli už k Africe". Za jeho vlády začala vycházet řada novin a časopisů v arabštině i v cizích jazycích. Ismá´íl obnovil činnost kulturních institucí, které byly za ´Abbáse I.

STUDIE A DOKUMENTY

zavřeny. V roce 1868 byla znovu otevřena Škola jazyků. Ismá'íl přikládal velký význam rozvoji a organizaci egyptského školství a pověřil at-Tahtáwího, aby tuto činnost řídil. Rozhodl se také učinit základem egyptského práva francouzský právní kodex. At-Tahtáwí se svými spolupracovníky jej přeložili do arabštiny a kromě toho at-Tahtáwí napsal řadu studií, v nichž srovnal islámskou šarí'u s francouzským zákoníkem.

Posledních deset let, která at-Tahtáwí prožil za vlády Ismá'íla, patří k nejplodnějšímu období jeho života. At-Tahtáwí v něm uveřejnil politické a sociálně ekonomické pojednání Manáhidž al-albáb al-misríja fi mabáhidž al-ádáb al-'asríja (Cesty egyptských srdcí v krásách moderní kultury, 1869) a osvětové dílo al-Muršid al-amín li 'l-banát wa 'l-banín (Spolehlivý průvodce pro dívky a chlapce, 1872). Vložil v nich své názory na mnoho zásadních otázek týkajících se výše uvedených oblastí.

Pojednání Manáhidž je pokládáno za první fundovaný projev politického a ekonomického myšlení v Egyptě

2. poloviny 19. století. At-Tahtáwí se v teorii i praxi seznámil s různými typy vládních systémů - od samovlády a absolutní monarchie přes konstituční monarchii až k republice. Zdá se, že jeho představám se jako nejvhodnější jevil systém "omezené monarchie" (al-mamlaka al-muqajjada), tedy v podstatě konstituční monarchie. Přitom však nikdy výslovně nevznášil požadavek ústavy. Osvícený vladař se má obklopit moudrými rádci a má naslouchat jejich radám. Dodejme, že M. 'Alí, kterému se at-Tahtáwí velice obdivoval a jehož zásluhy moderní Egypt oceňoval, byl vládce absolutistický a neodpovídal tomuto obrazu. Teprve Ismá'íl vytvořil roku 1866 poradní shromáždění o 75 členech, které mu plně podléhalo a které mohl kdykoli rozpustit. Jedním z klíčových pojmů at-Tahtáwího je tamaddun (civilizace). Ta pro něho znamená pokrok, politiku spravedlivého a moudrého vladaře, prosazování reforem, šíření vzdělání, péči o výrobu a zemědělství, zavádění moderní techniky, nových politických a právních institucí a také povznesení mravů.

STUDIE A DOKUMENTY

At-Tahtáwí se také hluboce zajímal o ekonomický život. Materiální prosperitu pokládal za nezbytný komponent civilizace. Jelikož Egypt byl agrárním státem, soustřeďoval se především na zemědělství. Vystupoval otevřeně proti nerovnoprávnému vztahu feláha k vlastníku půdy. Za základ hodnoty pokládal práci a chtěl, aby byla náležitě ohodnocena. Požadoval zásah státu k ochraně feláhů a dělníků, stanovení minimální mzdy. Varoval před vznikem sociálního neklidu, který by mohl vyústit v "revoluci feláhů". Jako pravověrný muslim zdůrazňoval, že každá ekonomická aktivita musí být prodchnuta morálními hodnotami, tedy čím větší bohatství, tím větší solidarita. Ideálem je, podle druhů Prorokových, mít "bohatství v rukou, ale ne v srdci".

Výrazným rysem názorového profilu at-Tahtáwího je vysoké ocenění vědy. Na nejvyšší příčku staví islámské náboženské vědy a šarí' u, ale požaduje naléhavě, aby se pěstovaly všechny vědy - od přírodních a exaktních přes humanitní až po vojenství. Historie potvrzuje - říká -, že moc

a velikost států se měří podle toho, jak podporují vědce všech disciplin. Jeho historický optimismus pramenil z víry v pokrok vědy a techniky. Ve jménu šíření pokroku a civilizace ospravedlňoval i koloniální expanzi evropských velmocí; připouštěl však, že to kolonizovaným zemím přináší i újmu.

Jako pravověrný muslim uznával at-Tahtáwí superioritu zjevené pravdy a zjeveného zákona nad rozumem a rozumovým poznáním. Zároveň však se snažil poskytnout rozumu co největší prostor a přiznat mu velkou hodnotu. Položil si otázku: jak vysvětlit nádhru starověkých civilizací a impozantní pokrok vědy a kultury v Evropě? Jak vysvětlit moudrost jejich zákonů? A na tuto otázku odpověděl: Lidský rozum je nadán božským světlem. Působí v souladu s přírodním zákonem, který má božský původ. Přírodní zákon byl Bohem ustanoven, když Bůh stvořil člověka. Proto je člověk schopen vytvářet nádherná kulturní a civilizační díla, i když nepoznal Boží zjevení obsažené v koránu nebo dokonce ani

STUDIE A DOKUMENTY

ve svatých knihách judaismu a křesťanství.

Za jednu z nejnáléhavějších otázek Egypta pokládal veřejnou osvětu a vzdělání. V tomto ohledu vyjádřil na svou dobu velice pokrokové názory, zvláště v posledním období svého života. Již byla řeč o jeho projektu základního školství. V uvedeném díle al-Muršid napsal, že základní vzdělání je nezbytné pro všechny tak jako chléb a voda. Požadoval šíření politické kultury mezi občany. Principy a základy politiky by měly být již součástí osnov ve školách. Lidé mají znát svá práva a povinnosti.

At-Tahtáwí je také pokládán za otce národní myšlenky v Egyptě. Ve svých spisech vyjadřuje na různých místech hrdost na slavné epochy faraónské historie, na velkolepé staroegyptské památky. Lásku k vlasti pokládá za součást víry a vlastenectví, za jednu z vrcholných ctností. Je prvním Egyptským autorem, který vyslovuje názor, že Egyptané mají svou vlastní identitu, která je odlišuje od jiných národů Východu, od starověku až do současnosti. Z toho pak vyvozuje, že Egypt je vlastní všech, kdo

v něm žijí, nejen muslimů, ale i křesťanů, židů a všech národnostních menšin. Odtud pramení také jeho požadavek náboženské tolerance a jeho ideál bratrství ve společné vlasti.

Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.,
emeritní profesor, Ústav Blízkého
východu a Afriky, Filozofická fakulta
Univerzity Karlovy v Praze

Malé detaily - Sbírka příběhů

Pokaždé když se zapovídám s pacientem, cítím na svém těle jeho dotěrné a kradmé pohledy, což mě nutí sahat na své tělo a kontrolovat, zda jsem řádně zahalená. Zlobím se na svého šéfa za to, že mě přesunul na toto oddělení, kde si člověk během péče o pacienty nestihne ani vydechnout.

Byla jsem tak nepředstavitelně naštvaná a plná záští, až se mé pocity začaly měnit v odpor... měla jsem všeho plné zuby a byla jsem otrávená, pokaždé když jsem uviděla nějakého muže s omámeným pohledem, utekla jsem s pocitem spoutanosti do koupelny, podívala se na sebe do zrcadla...a hledala důvod tohoto dotírání.

Jednoho dne jsem si náhodou všimla, jak někteří pacienti na kontrole zírají na mé tělo, a když jsem šla do koupelny, viděla jsem odraz své ženskosti v zrcadle. Z malého kousku mých šatů vyčnívala část mé hrudi, ze které spadl šátek a odhalil její hladký povrch, který vábil diváky.

Oblékla jsem si košilku pod halenku, přesto jsem byla posedlá hleděním do zrcadla, protože ty oči hladové po každém kousku nahé kůže mi nedaly na vybranou.

Myslím si, že jeden muž, který k nám čas od času chodí, si důvody svých návštěv vymýšlí, aby mě mohl nadále hltat svými dychtivými pohledy, baví se zkoumáním obrysů mého těla, které je mu přímo vystavováno, když musím chodit tam a zpátky k tiskárně a kopírovat papíry, tisknout faktury a vykonávat další úkony.

Podle mě nám šéf nařídil nosit tuto uniformu hlavně proto, abychom daly na odiv všechny ženské půvaby, které vzněcují pocity většiny mužů a vzrušují jejich bouřlivé emoce, abychom se staly pro ně jakýmsi krásným kouskem úchvatné přírody k pokoukání.

Jeho nevinných úsměvů spolu s jemnými gesty na místo pozdravu, kterých si všimnu pokaždé, když můj zrak padne na jeho docela pohledný obličej,

KULTURA

nejsou podle mne ničím jiným než lstí...skrytou hanebností...nabízí je jako malý úplatek za to, aby na mě mohl dotěrně hledět a usmívat se. Mám takový pocit, jako by se spolu s tímto hlupákem, tato nenáviděná práce, která mě nutí nasadit profesionální úsměv pokaždé, když se snažím někomu z nich posloužit, proti mně obrátili.

Jednoho poklidného dne, kdy jsem se zabývala lehčí prací, překvapil mě otázkou, které předcházela série mně známých hodně širokých úsměvů, zeptal se: „Jak se jmenujete?“

Řekla jsem mu své jméno a doprovodila to svým profesionálním úsměvem. Poděkoval mi a beze slova odešel. Týden poté, mě překvapil otázkou, zda bych chtěla mít jeho nedávno vydanou knihu. Souhlasila jsem. V jeho obličejí se objevila radost. Řekl: „za chvíli Vám přinesu jeden výtisk“. Když to dořekl, mlčky vyšel ven.

Tak tedy spisovatelem je tento zvláštní člověk! Jeho dítětem je kniha, kterou mi teď nabízí. Zajímalo by mne, o čem ta jeho kniha je. Z jeho karty pojištěnce vím, že pracuje u regionálních

novin, ale nevím přesně, co tam dělá...že bych se ho zeptala?

Stačí, že musím snášet jeho pronikavé pohledy, které snižují na mé vážnosti a hrdosti před ostatními. Vypadá jako milý a pozorný člověk, má bezvadnou postavu, hezký obličej...jemný hlas...ale jeho zasněné pohledy jsou nepříjemné a uvádějí mě do rozpaků.

Ponořila jsem se do hlubokého přemýšlení, které náhle přerušil, když mi podával obálku a řekl: „Prosím“. Když to říkal, hleděl na mě se záplavou úsměvů, jejichž obraz se mi vryl do paměti. Rychle odešel a nechal mne uchvácenou jeho opovázlivostí, kterou se vyznačují jen podivní tohoto typu.

Je snad vhodné, aby před očima přihlížejících, dával muž poštovní obálku dívce, a to v hlavní přijímací hale nemocnice, která je plná návštěvníků a zaměstnanců?

Jak jsem jen mohla přijmout dárek od muže před všemi těmi diváky, aniž by někoho z nich napadly mylné domněnky a pochybné myšlenky? A pročpak

KULTURA

přijímám dárek od cizího člověka, kterého neznám?

Já, která jsem si říkala, že s žádným mužem nepromluví, vzpomínám na něj, jak je milý, pohledný a pozorný. Přitom vím, že jeho úsměv je hanebný a neslušný. Jsem tak hloupá. Jak jsem jen mohla začít takto přemýšlet? Ale copak dokážu ovládnout své myšlenky?

Nedokázala jsem s otevřením jeho obálky počkat, než přijdu domů, zvědavost mne přinutila ji otevřít už v autě...Jaká náhoda! Povídky! Ty mám moc ráda... Och, napsal mi věnování s mým jménem a podepsal se mi.

Jak je rafinovaný! Napsal mé jméno „nahé“ bez jakýchkoli titulů či oslovení, nenapsal paní, slečna ani „sestra“ (pozn. překl. Muslimové a muslimky se oslovují bratře a sestro), o co mu asi jde? Má snad v úmyslu vzbudit ve mně zvědavost? Chce mne uvalit do víru otázek, na které se ho budu muset nakonec zeptat? Pokud chtěl, abych se ho zeptala na jeho jméno, dostala jsem částečnou odpověď...je tedy spisovatel.

Otázka, která čeká na odpověď je, proč se rozhodl, že obdaruje zrovna mě, a ne mé kolegyně? Obzvlášť, když má kolegyně Manál se nepřetržitě směje a rozmazleně hovoří, což je zrovna ten důvod, proč se zhoršilo mínění o dívkách pracujících v ozdravovnách a nemocnicích. A proč použil mé jméno bez titulu nebo oslovení?

Není jen rafinovaný, ale také chytrý... znovu mě přiměl, abych na něj myslela. Nezakoukal se do mne náhodou? Možná, že ano. Toto jsou náznaky toho, že se splní předpovědi mé kamarádky Ránji, když mi řekla: „Tvá práce v nemocnici povede k tomu, že budeš druhým dávat a od druhých dostávat“. Kdepak jsi Ránio, abych ti pověděla, co se mi děje?

Nadále se občas zastaví v nemocnici a také mi stále dokazuje svou náklonnost, dělá mi ještě větší ostudu, protože po mém přemístění na oddělení přijmu nepojištěných pacientů, kteří platí v hotovosti, za mnou chodí, přestože patří mezi pacienty pojištěné. Stával blízko přijímací přepážky a ptával se mě na mé zdraví (pozn. překl. v arabštině

KULTURA

nejčastější zdvořilostní otázka známého) a pak zase odešel.

Příjemné bylo, že se mě nikdo z kolegů nebo kolegů na něj neptal, což mě ani tak moc neuklidnilo. Spíše jsem znervózněla, protože nevím, co se jim motá hlavou.

Poslední den před mou měsíční dovolenou mi řekl, že má další knihu, kterou mi dá, pokud bych si ji přála...Řekla jsem, že ano a on odešel se spokojeným výrazem.

Jeho první povídka byla krásná...Jeho styl vypovídá o tom, že jde o romantického spisovatele, jehož výrazy jsou plné emocí a jemných pocitů, při jeho uměleckém vyobrazování postav a dějů si pohrává s fantazií čtenáře a přesouvá ho z metaforického do reálného světa.

Když jsem se vrátila po měsíci do práce, přesunuli mě na jiné oddělení. Dříve jsem pracovala na oddělení příjmu v hlavní hale a mé povinnosti se omezovaly na příjem pojištěných pacientů, poté jsem na starost měla pacienty bez pojištění a nyní pracuji u příjmu pacientů na zubním oddělení.

Bylo to dobře, protože jsem takto byla daleko od jeho očí, které jakmile mě spatřily, nemohl je ode mě odtrhnout. Po několika dnech jsem ho spatřila před sebou, jak míří do jedné z ordinací naproti příjmu zubního oddělení, a cítila jsem, jak mi srdce buší. Tlouklo snad strachem z další ostudy? Nebo tlouklo nedočkavostí a obdivem?

Začala jsem ho pozorovat a předstírala jsem opak, i když jsem věděla, že mě tentokrát nevidí, ale mohl by mě spatřit při odchodu.

Byla jsem zaneprázdněna registracemi pacientů, hledáním jejich složek a řešením dalších záležitostí, které se týkaly některých pojištěných pacientů na kontrole, kteří si částečně hradí léčbu a jiných, kteří v počítači neměli uvedeno, zda jim pojišťovna danou léčbu hradí nebo ne. Většinu času jsem hledala v seznamech léčebných procedur, abych zjistila, které jim pojišťovny hradily a které ne.

Uběhly tři měsíce, aniž bych ho spatřila, až mě jednou náhodou spatřil v hlavní hale, kam jsem se šla zeptat kolegy, který měl na starost pojištění, na program jedné z pojišťoven. Nevšímal si mne,

KULTURA

přestože mne uviděl a jeho úsměv zrychlil tep mého srdce.

Přišel za mnou půl hodiny před mým odchodem. Nemohla jsem odolat pohledu jeho zasněných očí a širokému úsměvu, a tak jsem mu ho opětovala. Nejprve se mě zdvořile zeptal na to, jak se mám a na mé zdraví, nato se mě otázel, zda jsem byla celou tu dobu na dovolené a jestli jsem někam cestovala nebo ne. Nakonec řekl, že mi přinese svou novou knihu. Rychle odešel a vrátil se s obálkou, kterou položil přede mne a pak odešel.

Otevřela jsem obálku až v autě, byla to další povídka. Tentokrát jeho překvapením pro mě bylo, že do věnování napsal za mým jménem i mé příjmení, a jako obvykle bez oslovení nebo titulu!

Nevzpomínám si, že bych mu řekla své příjmení, ale vypadá to, že si něco o mě zjistil. Znovu ve mne vyvolává zvědavost! Zajímalo by mě, co vlastně chce...

Přečetla jsem jeho povídku během pěti hodin, byla maximálně napínavá, dokonale provázaná, jeho poetické pasáže byly příjemné, ucelené, plné skrytých významů. Jde o skutečně

profesionálního spisovatele a možná, že je šikovný i v jiných oblastech...

Ach jo, proč jsem neuposlechla svou sestru, když mi říkala: „Dávej si pozor na muže, myslí si, že každá dívka, která pracuje v nemocnici je zkažená a navazuje povrchní vztahy, proto si ji dovolují obtěžovat“. Je on také takový? Mám považovat jeho chování za obtěžování?

Ostatní obvykle při obtěžování používají urážlivé výrazy či sprostá slova, nebo se dotěrně na vás koukají, ale tento zvláštní muž, se zkoumavým pohledem, se dívá jen na mě a přehlíží všechny mé kolegyně, což mě velice mate. Zatím se nestalo, že by řekl cokoli, co by poškodilo jeho noblesní chování.

Neviděla jsem ho po celé dva měsíce, během nichž mne převedli na příjmací oddělení laboratoře, když najednou mě nečekaně kontaktoval telefonem a ptal se mě, jak se mi daří a jak jsem spokojená v práci. Nakonec mě překvapil otázkou, zda - li mám mobilní telefon. Na chvíli jsem se zarazila, než jsem mu potvrdila, že mobil skutečně mám. Bez dalších řečí mě požádal o mé

KULTURA

telefonní číslo, z čehož jsem byla velmi překvapená. Zkoušela jsem se ovládnout a udržet se, abych to vůbec dokázala odmítnout.

Řekla jsem mu: „Slušný muž, jako jste vy, jistě ví, co znamená, když mu dám své telefonní číslo, když nás k sobě nic nepojí“. Jakmile jsem domluvila, překvapil mě zmatený tón jeho hlasu, kterým se mi opakovaně omlouval a pak ukončil náš hovor.

Další den, jsem ho spatřila, jak váhavě ke mně kráčí, až nakonec stál u mě v přijímací hale laboratoře a řekl: „Přišel jsem se omluvit za své včerejší chování. Doufám, že jste si to špatně nevyložila“. Nedokázala jsem udělat nic jiného, než mu beze slov odpovědět kyselým úsměvem. Možná, že jsem svým chováním způsobila, aby se cítil ještě trapněji. Jako odpověď zvedl svou pravici a řekl „OK“ a odstoupil ode mě bez dalších slov.

Uběhly dlouhé dny, aniž bych ho slyšela v telefonu či viděla v nemocnici. Napadlo mě vzít iniciativu do svých rukou.

Jeho elektronická adresa byla uvedena v obou jeho knihách, proto jsem mu stručně napsala

emailovou zprávu se svým názorem a dojmem z jeho knihy, ale nepodepsala jsem se. Tak či onak nezjistí identitu pisatele. Napsala jsem mu ze svého soukromého emailu (pozn. překladatele: arabština v první osobě, tj. když mluvíte sami o sobě, nerozlišuje mužský rod od ženského, proto je email napsaný v mužském rodě):

„Dnes jsem dostal chut' zhltnout část nějaké knihy, šel jsem do knihkupectví, procházel se mezi regály a vybral jsem si dvě knihy, které jsem původně nechtěl, jen si přál začít znovu číst a poznat myšlení a názory jiných lidí. Obě knihy byly od autora, jehož jméno jsem už někde zahlédl, ale nepamatuji se, že bych ho kdy četl. Váhal jsem, zda si je mám koupit či ne. První se jmenovala „Čmáranice na zdi času“. Na své obálce měla obraz zdi plné nápisů a čmáranic. Druhá kniha se jmenovala „Záblesky v temných tunelech“ a na její obálce byl abstraktní obraz s černým pozadím, na němž není nic jiného než malá bílá tečka. Byl jsem si jist, že jsem od Vás ještě nic nečetl, ale po přečtení Vaší první knihy mám pocit, že Vás znám. Přestože kniha obsahovala

KULTURA

hodně faktů, měla v sobě vizi a nápad, měla hloubku a cíl. Chtěl jsem Vám napsat všechny své dojmy, ale teď už nestihám a tlačí mě čas, možná své úvahy dokončím někdy jindy. Ani není pro mě důležité to, že si to přečtete, tak jako fakt, že Vám to pošlu, když toho budu schopný.

Přeji Vám hezký večer“.

Následující den jsem od něj našla odpověď v mé elektronické schránce, kterou začal takto:

„Mrzí mě milý bratře, že nevím, kdo mi napsal tato krásná slova. Mohl byste mi prozradit své jméno, abych Vás poznal? Obzvlášť, když nás spojuje společný zájem, a to je literatura.

Posílám Vám vřelé pozdravy a přeji Vám hodně zdraví

Wadí“.

Hned jsem mu odpověděla: „měla jsem pocit, že spisovatel nezapomněl na své chlapecké sny. Povídka je pro něj ostrovem, kde může uskutečnit své sny, tak jak to vyjádřil Robinson Crusoe.

Toto dopisování mi umožnil volný čas. Možná...a vypadá to, že nebudu schopná pokračovat

dál. A bylo by asi slušné ode mě dát Vám vědět, že jsem sestra a nikoli bratr

S pozdravem“.

Jeho odpověď zněla: „Tak tedy, na Vašem jméně netrvám. Bude mi muset stačit elektronická adresa k tomu, abych poznal toho, kdo se mnou sdílí mé zájmy a krásná slova. Vřelé díky patří Vám, za Váš kompliment

Wadí“.

Uplynulo několik měsíců od doby, kdy jsem ho naposledy spatřila nebo slyšela, ba dokonce se mi nepokusil ani napsat e-mail, přestože jsem mu v emailové zprávě prozradila, že jsem dívka, a ne muž.

Asi po roce jsem ho viděla, jak vchází do nemocnice a chodí sem a tam. Když mě spatřil, přistoupil ke mně a pozdravil. Bez jakéhokoli dalšího úvodu mi pověděl, že mi dá svůj třetí příběh, pokud si to budu přát. Když jsem mu na to přitakala, vyšel rychle ven a za chvíli se vrátil s obálkou, kterou mi podal a odešel.

Otevřela jsem obálku v autě. Příběh se jmenoval „Setkání

KULTURA

v nemocnici“. Ve svém věnování mi napsal „Tuto knihu věnuji ženě, která mě inspirovala k napsání tohoto příběhu a sdílela se mnou části děje, aniž řekla nebo napsala jediné slovo. Vaše přítomnost v nemocnici a nevinné pohledy s úchvatným úsměvem mi stačily k napsání tohoto příběhu s takovou přesností“.

18. září 2004

Dar Ibn Rushd:
Autor povídky: Ja'far al-Bahrání
(Saúdská Arábie)

Přeložil A. N. Homsí

Abdulkádír Nizar Homsí (1978), narodil se ve smíšeném manželství, matka je Češka a otec Syřan. Svě dětství strávil do roku 1998 ve Spojených arabských emirátech. V ČR působí jako překladatel a tlumočnický pracovník arabského a anglického jazyka od roku 2000.

Absolvoval několik zkoušek na Státní jazykové škole v Praze, a to včetně překladatelské a tlumočnické. S překlady knih a povídek začal v rámci spolupráce s Velvyslanectvím Saúdské Arábie při její účasti jako čestného hosta na mezinárodním veletrhu knih v Praze "Svět knihy 2011". Vedle koordinátorské činnosti pro Saúdskou

Arábii přeložil několik saúdsko-arabských dětských pohádek, turistického průvodce Království Saúdské Arábie: „Co kdy turista chtěl vědět o Saúdské Arábii“ a podílel se na překladu práce Prof. Abá al-Chajla "Role Saúdských univerzit v mezikulturním dialogu". Dále působil jako hlavní tlumočnický pracovník při třídenním sympóziu přednášek, které pořádalo Saúdské velvyslanectví v rámci veletrhu knihy.

email: homsí@seznam.cz

Věci, které už nepřijdou... (ze souboru povídek Odložené přání)

... a konečně jsme našli správnou cestu ke spánku.

Všechny ty věci, které jsme zkoušeli sami, nebo nám byly předepsány, ztroskotaly ... Nebyly víc, než bolest přikládána na bolest: hudba, vyvolávání krásných vzpomínek, dokonce ovečky jsme počítali, až se rozmnožily a staly se hejny, pak celými legiemi a byt se naplnil bečením (a odpadem) - ať ve Vás Alláh nalezne zalíbení, ale spánek nám přinést nedokázaly.

Problém je, že nevíme, v čem ten problém je, a nejsme k jeho poznání vybaveni. Nevíme, co odehnilo spánek z našich očí. A naše možnosti už byly omezené, ale v každém případě ještě stále otevřené.

A pak, jen tak, pro zabítí času, pro nic víc, jsme přilepili na zeď naší ložnice obraz s pohledem do přírody. Jen obyčejný plakát s padajícími vodopády a poletujícími švitořícími ptáky, květinami, motýly a dalšími krásnými věcmi ... a upadli jsme do spánku. A užasli jsme ... Užasli (po našem probuzení

samozejmě), jak s námi tento podivuhodný plakát dokázal udělat všechno to, co se s námi dělo.

Vraťme se na začátek. Jak jsme začali spánek ztrácet? Začátek, po pravdě řečeno, byl jako všechny začátky, zamřzený a nejasný. Na celé věci bylo jen to, že se naše večery začaly prodlužovat, až se staly neklidnými a bezesnými. A ráno byly naše oči začervenale a povadlé. A situace se zhoršovala, až jsme spát přestali úplně. Naše noc splynula se dnem a pak už jsme vykonávali věci, aniž bychom se dívali na hodiny zavěšené na stěnách, a nakonec nás opustila únava z ponocování. A nejen že už jsme nepotřebovali budíky, protože jsme přestali spát tak, abychom je potřebovali, ale dokonce jsme začali dělat věci, aniž bychom si uvědomovali, zda sníme či bdíme. A začaly nás přepadávat sny, i když jsme se pohybovali. Já jsem s tím začal jako první. Mých snů je vždycky hodně, jsou malé a proměnlivé. Někdy jsem mluvil, chňapal po neviditelných věcech a hovořil

KULTURA

s lidmi, kteří neexistovali, ale já je viděl. A manželka začala také snít a vypadala šťastně a nadmíru spokojeně, což ve mně vyvolalo žárlivost, aniž bych byl schopen něco udělat ... a neměl jsem sílu (strachy nebo obavou, že bych se otázkou přivedl do trapné situace). A nakonec jsme začali žít ve dvou rozdílných světech a kromě místa, které se odmítalo změnit, nebylo pouta ani mezi námi ani mezi našimi světy.

Jednoho dne, když nás už síly opustily, nám přátelé poradili, abychom se obrátili na lékaře. Lékař, poté co vyšetřil náš stav, prohlásil, že jsme asi vyčerpali svůj spánek v předčasném období našeho života, aniž bychom počítali se dny příštími, a že se domnívá, že naše dny už teď budou ubíhat beze spánku, neboť jsme spali, když bylo třeba bdít. Řekl dokonce, že může spočítat, kolik nám ze života ještě zbylo (a věk je v rukou Božích), a to sečtením hodin, které jsme v minulosti prospali a jejich vydělením průměrným počtem hodin spánku srovnatelného člověka. Pak odečte, kolik už ze života uplynulo a výsledkem bude to, co nám ze dní života zbylo. Manželka se trochu

zamyslela a pak řekla, že její věk ještě nepřekročil padesátku a že ji určitě přežiju a určitě se ožením a zanaříkala nad ztracenými léty, která se mnou strávila. Řekl jsem jí: „Na tohle všechno není teď čas ... A pak, kdo je ta, která by se spokojila s člověkem, který nespí? Nebo sní s otevřenýma očima? Avšak i kdyby jedna z nich souhlasila, tak já nebudu pokus opakovat znovu. Život je lekce, již se učíme.“

„Co tím myslíš?“ řekla.

Mám to vysvětlit? Něčím, něco... co není ... Zůstaňme teď u našeho problému... prosím. Situace se zhoršovala, umíte si to představit? Velký problém byl, že jsme si začali vidět navzájem naše sny a začali jsme se špehovat zpoza rohů a z míst, odkud není vidět ... jako milenci ... A svět přítomnosti je jiný než onen svět, kde bude vše všeobecně známé. Jenže má žena, ach ty má smůlo, viděla mne a sousedovic dceru (ve snu samozřejmě) a v situaci o níž řekla, že byla ostudná. Řekl jsem, že to bylo jen z náklonnosti a marně jsem ji přesvědčoval, že to co viděla, bylo z časů dětství, před tím, než jsem jí odevzdal svou ruku a třimeny, a že to vůbec

KULTURA

není vzpomínka, která odmítá zemřít. Ale přesvědčit jsem ji nedokázal. Vypukla hádka a hlas se zvýšil a sousedé se seběhli kvůli usmíření i podívané ... a k mé smůle přišla Fátima (právě ona sousedovic dcera), kterou manželka sotva že ji spatřila, chytla za límec. Všichni se shodli, že se má žena zbláznila. Požádala je o prominutí a ospravedlnila to naším ojedinelým stavem.

Mnoho jsme zkusili, než se naše sny sjednotily a začali jsme snít oba stejně. A viděl jsem svou babičku, která zemřela před lety dávno minulými. Seznámila se s mou ženou a řekla, že mám špatný vkus, tahle vyzáblá chudinka (manželka) nebude schopná umlít ani jednu měřici kukuřice (a to nemluvím o prosu). A zeptala se mé ženy, umí-li stloukat máslo (a podmáslí a syrovátku). Řekl jsem: „Babičko, jsi naším hostem ... prosím Tě... a už tu není proso ani syrovátka. A prosil jsem Boha, aby nepřišla má matka, neboť ta pro mě viděla ve snu nevěstu, jež zastíní slunce svou krásou a svůdností. Ale to jsou jen sny, nic víc.

A přišel dědeček mé ženy, který zemřel před časem dávno

minulým. Přišel v podivném oděvu, povečeřel s námi a byl tím vším, co vidí, ohromen. Nábytek, jídlo (k večeři byly špagety s bešamelem), sledoval s námi večerní seriál, byl okouzlen krásnou hrdinkou filmu a veselé myslí. Řekl, že jsme se mnoho změnili, že život už není takový, jaký znal, a že čas ubíhá v náš prospěch. Řekl jsem mu: dokonce i ve Vaší době jste rychlí v úsudcích a soudíte věci podle toho, co je vidět navenek? „ Jsme Arabové a musíme Araby zůstat“, řekl. Ach dědečku mé ženy... povzdychl jsem si a pocítil, že se dotknu problému, který on nepochopí. Odmlčel se a ukázal na hromadu papíru. Řekli jsme, že to jsou noviny. „To mi vysvětlete“, řekl. „Jsou to listy, které nesou poslední zprávy z módy a oblečení a vaření a dekorací“, řekla manželka. „Jak říkáš“ řekl jsem... „Jsou v nich poslední zprávy o fotbale, nemovitostech, o všem novém a moderním, zprávy o dobývání světa Arabů a... Zastav:!“ řekl „děláte si snad ze mě legraci“? „Bůh chraň!“ řekli jsme společně. Tak zmlknul ... Dostali jsme strach, že odejde dřív, než nám odpoví na naši otázku. Kde a jak

KULTURA

teď žije? Řekl: „Vy mícháte dohromady sen se skutečností? Ten, koho vidíte, teď jsem já v mé době, která minula. Teď není má doba. A to co za mne nebylo, neznám.“ Tak jsme poznali, že už zase mícháme dohromady sen se skutečností. To byl vrchol tragédie. Zavřeli jsme oči, abychom hledali způsob, jak jej zlákat, aby mluvil. A když jsme zase oči otevřeli, byl pryč jako všichni ti, kteří odejdou uprostřed otázky. Unikl nám bez jakéhokoliv objasnění. Znovu jsme si začali pokládat ty stejné otázky a vrátili jsme se k čekání.

Z dlouhé chvíle, abychom nějak zabili čas, pro nic víc, rozhodli jsme se změnit vzhled bytu přidáním nástěnného plakátu. A jakmile jsme skončili s připevňováním toho krásného obrazu, upadli jsme do spánku. Spali jsme jednadvacet dní. Přesvědčil jsem se o tom, když jsem viděl, že slepice už vyseděla svá kuřata. Manželka řekla, že to není správný výpočet, že si možná slepice osvojila jiná kuřata „A v zájmu koho by to bylo?“ ... Řekl jsem jí: „...“, Zapomněla jsi snad, že mluvíš o slepici? A pokud vím, tak slepice se neplete do věcí, do

kterých jí nic není, nemyslí na osvojování.“ Zmlkla.

Vychutnávali jsme si jasnou hlavu a náš zrak byl zase silnější, ba co víc, začali jsme vidět věci větší, než by měly být. Viděli jsme mravence velikosti mezků a poletující mouchy, byly jako malá bojová letadla. Znovu jsme se uchýlili k lékařské vědě a pověřili jsme doktora (očního), aby dal věci do správné velikosti. Řekl, že tento stav nebude trvat dlouho a že teď nemá vysvětlení. Možná, že máme schopnosti prvotního člověka. Nebo je to jen chyba v hormonech, a to nevádí.

Jenže my jsme začali čelit novému problému. Z onoho obrazu na stěně přitahujícího zrak se začala valit voda a namočila pokoj. Stromy začaly plodit zakázané ovoce, květiny se rozzářily nádhernými tropickými vůněmi a tygr schoulený vzadu na obraze začal zívát. Řekl jsem ženě: „Zabijme toho tygra dřív, než se probudí, anebo se odstěhujme. Řekla: „Ne... neodstěhujeme se, je to domov.“ Řekl jsem: „Složme ho tedy tenhle pohled pro oči“ ... a věci náhle začaly pohasínat a voda vytékat na ulici ... „A co spánek?

KULTURA

„namítla...„Oddělme tedy alespoň tu část s tygrem ...navrhl jsem.

„Ne“ řekla „protože krása se nedá dělit na kousky. Buď ať zůstane obraz celý, nebo ať nezůstane nic, a květiny zvadnou a ptáci odlétnou a na nás se vrhnou vojska much a mravenců. Copak nevidíš, v jakém množství se pohybují? Byl jsem bezradný.... už jsem nevěděl, co mám vlastně dělat. Odpustil jsem jí. Poznala totiž, kolik jí ze života zbývá, a už jí nezáleželo na tom, jestli dá v sázku všechno.... a já jsem nevěděl, co dál. Najednou se mi zdálo, že jsou si všechny světové strany navzájem podobné, i hodiny světla a tmy mi splynuly a už jsem nepotřeboval řeč a místo jmen věcí jsem začal používat znamení. Nabyl jsem schopnosti předpovídat, co se stane a chodit volně... Vrátil jsem se snad do doby počátků lidství?

Jenomže... už nedokážu snít ... a Fátima už ke mně ve snu nepřichází...

Dar Ibn Rushd:
Autor povídky: Amru Alamiri
Překlad: Jitka Al-Khatibová

Jitka-Al-Khatibová žila delší dobu v Jordánsku, poté studovala arabštinu na Jazykové škole v Praze. Nyní se ve volném čase věnuje překládání.

AL-KHATIBOVA.J@seznam.cz

KULTURA

Poezie

Nejde to

Ona: jsme jako jedna duše**a ty
to víš

        jak to že jednoduše**mě
opustíš?

***

On: Kdykoli láska tebe**se
dotýkám
        okamžitě do nebe**se
přepínám
        nemám ještě úroveň**aby se
mi
        žilo v nebi zároveň**i na
zemi

***

Astronomie

kolem tebe obíhám
s určitou navigací
už ale neovládám
tvou silnou gravitaci

***

ptal jsem se, zda mě necháš
vstoupit do tvého pole
řekla jsi: na to nemáš
stejnou frekvenci vole

Biologie

Přál jsem si v životě já
aby buněčný jádra
po domluvě s DNA
tvořily pouze řadra

***

Pak jsem se přání zříkal
když to není v záruce
že by Bůh lidem dodal
více než dvě ruce

Autor: Marwan Alsolaiman

marwan@centrum.cz

KULTURA

Autor básní: Marwan Alsolaiman (druhý zprava). Skupina Zerjab, kterou založil, při produkci na zámku v Mikulově na jižní Moravě v rámci evropského projektu „Mládež“, který zde pořádala Společnost česko - arabská v r. 2007.

Marwan Alsolaiman, narozen 17. 4. 1962 v Damašku v Sýrii. Do Československa přijel poprvé v říjnu r. 1982. Vystudoval Stavební fakultu na ČVUT v Praze.

Na dotaz, jak se naučil tak dobře česky a co teď dělá, odpovídá: „Česky se učím pořád, neboť to je celoživotní záležitost, je podle mne nesprávné říci, že česky umím. Moje nynější práce je učení. Učím fyziku, matematiku, český a arabský jazyk, a ještě hraju arabskou hudbu a renesanční evropskou.“

INFORMACE

Syrská velvyslankyně se rozloučila s Prahou

Její Excellence Nadra Sayaf, velvyslankyně Syrské arabské republiky, se dne 29. listopadu 2011 po devítiletém pobytu v České republice rozloučila s předsednictvem Společnosti česko - arabské. Ve svém projevu připomenula významné akce společnosti vztahující se k Sýrii, ocenila, že byla pozvána, aby jako žena zaštitila

konferenci zdravotnic a vyjádřila naději v budoucnost své vlasti jako státu založeného na sekulárních principech a rovnoprávnosti všech náboženských a etnických komunit. Předseda společnosti Ing. Josef Regner poděkoval Její Excelenci za úsilí, které vynaložila pro rozvoj česko - syrských vztahů.

INFORMACE

Výroční konference Nadace Anny Lindhové v Krakově: Nové úkoly a přístupy

Konference představitelů nevládních sítí Nadace Anny Lindhové ALF se tentokrát konala dne 23. 10. 2011 v Krakově u příležitosti polského předsednictví EU. Měla značný význam z mnoha důvodů. Finanční a ekonomická krize EU paralyzovala dočasně i činnost ALF. Ačkoli byl čtvrtý krok podpory národním sítím ukončen v srpnu 2011, bylo zahájení nového, pátého kroku odloženo o čtyři měsíce, tj. až na 1. 1. 2012. Rozhodnutí mělo bezprostřední dopad na činnost networku, který se ocitl bez jakýchkoli prostředků. Nemohly být plánovány žádné individuální a společné akce. Činnost Nadace, která byla v posledních dvou letech poměrně pestrá, se zastavila. Ústředí neuvolnilo finanční zdroje pro síť především z důvodu nezaplacení příspěvků národních vlád určených pro nadaci. Rovněž česká vláda byla bohužel mezi několika málo zeměmi, které ani nepřislíbily příspěvek ALF. Vedení ALF dokonce ubezpečilo, že peníze budou určeny především na tříletou podporu národních sítí,

takže by se měly vrátit zpět do ČR v podobě financování speciálních akcí zaměřených třeba na tranzitivní aktivity v jižním Středomoří (financuje je i MZV ČR) či podporu mezivládního španělského projektu Aliance civilizací, ke kterému se vláda ČR před dvěma lety zavázala. Rozpočtový deficit se promítl negativně do celkové činnosti sítě. Tajemník ALF, pan Gianluca Solera potvrdil, že peníze by měly dostat i ty networky, jejichž vlády nezaplatily příspěvek, protože by to nebylo spravedlivé. Asi o 40 % byl snížen personál ALF v Alexandrii a omezeny byly aktivity v době, kdy Evropská komise, Rada a další orgány a instituce EU ve svých dokumentech paradoxně vyzývají k zvýšené činnosti nevládního sektoru v arabských zemích, které se zbavily diktatur během tzv. “arabského jara”. Například český komisař zodpovědný za rozšiřování a politiku sousedství Evropské unie Š. Füle několikrát upozornil na klíčový význam Nadace Anny Lindhové právě v tomto přelomovém období.

INFORMACE

Doslova řekl, “že nyní chceme mnohem intenzivnější spolupráci s organizacemi občanské společnosti. Pozornost bude tudíž odkloněna od oficiálních míst směrem k občanské společnosti.”

Špatnou finanční situaci ALF nakonec zachránila Evropská komise a některé státy (Británie, Francie a Španělsko), které zvýšily svoje příspěvky. Výše rozpočtu se na příští tříleté období téměř blíží rozpočtu předchozího období, ale změnil se podmínky a způsob financování. Podstatně větší suma peněz by měla směřovat na realizaci různých aktivit v zemích, jako je Egypt, Tunisko a snad i Libye, což se dalo očekávat. Naopak méně prostředků bude alokováno na podporu činnosti evropských sítí, včetně té naší. Je zřejmé, že pokud budeme chtít získat nějaké grantové peníze, musíme organizovat více akcí za účasti nevládních organizací či osobností z arabského světa. Snížena bude i podpora na pokrytí lidských zdrojů pro síť (čtvrtinový úvazek), protože Evropská komise coby hlavní donor nechce hradit tuto položku a ALF očekává, že národní stát si pokrytí lidských zdrojů zajistí sám, což je mylná představa.

Krakovský „summit“ ALF se zapíše do historie, protože se ho zúčastnil poprvé zástupce libyjského nevládního sektoru Ibrahim al-Alí Al-Klamí, který řekl, že očekává pomoc od nevládního sektoru zemí EU při přechodu jeho země k demokratičtějšímu zřízení. Žádoucí bude vzájemná výměna zkušeností. Sekretariát ALF rozhodl o vyslání speciálního týmu do Libye v následujících týdnech, aby zde pomohl vybudovat síť nevládních organizací ALF.

V dokumentu ALF Network Policy for the ALF Third Phase z roku 2011 stojí, že síť musí být kanály pro posilování partnerství, v jejichž rámci budou jižní občanské společnosti hrát centrální úlohu, ať již ve formě spolupráce jih-jih či jih-sever. Příští rok se počítá s projekty (calls for proposals), jejichž přidanou hodnotou by mělo být zapojení více členů networku, subregionální charakter a maximální zapojení jižního Středomoří. Koncem roku 2012 se uskuteční druhé Anna Lindh Forum, nejspíš v Turecku. Bude zájem o regionální spolupráci networků (různá školení, kampaně

INFORMACE

aj.). V našem případě by bylo dobré naplánovat nějakou společnou akci s Německem, Rakouskem či zeměmi Visegradu. Budou podpořeny i výzkumné aktivity členů ALF zaměřené na sociální změny (observatory on social trends and cultural diversity).

Za zmínku stojí iniciativa Young Arab Voices (Mladé arabské hlasy), která byla vyhlášena dne 13. 10. 2011 v Alexandrii aktivisty z Egypta, Jordánska a Tuniska. Forum zajistí školení mladých lidí formou dialogu o klíčových sociálních otázkách. Cílem bude zvýšit roli občanů, mladých lidí z měst a vesnic jižního břehu Středozemního moře při zavádění demokratických reforem. Krakovská konference byla oslavou revolucí v jižním Středomoří, což potvrdil závěrečný ceremoniál udělování každoroční středomořské ceny, kterou obdržela egyptská nevládní organizace Rozvoj bez hranic (arabsky Tanmíja bi lá hudúd), která byla zaměřena na boj proti rasismu, xenofobii, diskriminaci a vystupovala na podporu občanství. Zaměřuje se na kulturní a sociální problematiku (charitu).

Celkově lze říct, že na konferenci zaznělo mnoho podnětů a iniciativ na zlepšení činnosti, ale hodně bude záviset na finančním pokrytí aktivit v době krize a úsporných balíčků. Přehnaný optimismus zřejmě nebude na místě. Na druhé straně se jeví pozitivně, že existuje silný zájem především ze strany EU, ale i jihostředomořských NGO, aby se ALF ještě více angažovala v současné přestavbě společnosti v zemích jižního Středomoří, a to skýtá šance do budoucnosti.

PhDr. Jaroslav Bureš,
vedoucí české sítě ALF v ČR

INFORMACE

Milena Zeithamlová oslavila významné jubileum

Milena Zeithamlová při oslavách narozenin

Téměř se tomu nechce věřit, že dlouholetá aktivní členka a od roku 2009 místopředsdkyně Společnosti česko – arabské paní Milena Zeithamlová, oslavila na konci prázdnin 80. narozeniny.

Narodila se 12. září 1931 v Hradci Králové. Vystudovala gymnázium a následně zdravotnickou školu. Pracovala ve Vinohradské nemocnici v Praze a poté na Ministerstvu zdravotnictví. Absolvovala postgraduální studium personalistiky na Fakultě řízení

Vysoké školy ekonomické v Praze. Poté působila na ministerstvu v Odboru výchovy a zdravotního školství. Zde se věnovala především práci se zahraničními studenty. Jako doprovod manžela lékaře strávila několik let v Egyptě a Libyi, což ji doživotně ovlivnilo. Angažovala se v Československé společnosti pro mezinárodní styky a v roce 1990 se spolupodílela na založení Společnosti česko-arabské i Společnosti přátel Afriky. Od počátku patřila mezi neaktivnější členy Společnosti a stala se i nepostradatelnou členkou předsednictva. Byla významnou oporou dlouholeté místopředsdkyně Společnosti Ing. Marie Hruškové. Společně vykonaly pro mezikulturní dialog a vzájemné lepší pochopení neuvěřitelný kus práce. Napsaly nespočet projektů a zorganizovaly obrovské množství výstav, kulturních večerů, přednášek, besed a setkání. Pomáhaly muzeím, galeriím, školám i dalším institucím po celé České republice navazovat kontakty s velvyslanectvími arabských a afrických zemí, s kluby

INFORMACE

zahraničních studentů i kluby občanů jednotlivých arabských i afrických zemí v ČR. Zprostředkovaly také mnoho přednášek a setkání s nejvýznamnějšími českými arabisty, egyptology, lékaři z Univerzity Karlovy, odborníky z Národního muzea, Ministerstva zahraničních věcí a dalších institucí.

Děkujeme mnohokrát naší místopředsdkyni paní Mileně Zeithamlové za vykonanou práci a přejeme jí hodně zdraví a elánu do dalších let.

PhDr. Jana Gombárová, za redakční radu
Bulletinu

M. Zeithamlová s arabskými přáteli

INFORMACE

Setkání cestovatelů – Cesty 2011 v Prosiměřicích

Již po dvacáté čtvrté se sešli v Prosiměřicích u Znojma při akci s názvem „Cesty“ cestovatelé z České republiky, Slovenska a dalších zemí Evropy, aby se podělili o své dojmy ze zemí, které navštívili. Setkání organizuje Klub cestovatelů Hanzelky a Zikmunda Globe Prosiměřice. Jeho zakladateli jsou Ing. J. Hladík a Mgr. J. Polák, kterým nezištně pomáhají jejich manželky. Mezi návštěvníky tří denního setkání jsou cestovatelé z naší republiky a dalších zemí střední Evropy. Na mnoha setkáních byl i p. Vladimír Kříž z USA. Od roku 1994 je pravidelným hostem i legendární cestovatel Ing. Miroslav Zikmund a při prvních setkáních byl přítomen i jeho přítel Ing. Hanzelka. Významné cestovatelské osobnosti přijali čestné členství Klubu. Mezi aktivními účastníky je i řada členů Společnosti česko – arabské a Společnosti přátel Afriky. Pravidelně se setkání účastní zejména členové Společnosti z Brna a aktivně vystupují Ivan Mrázek a Ing. Tesař.

Za dobu existence Klubu, v průběhu 24 ročníků, nám více jak 500 cestovatelů přiblížilo země všech kontinentů světa. V letech 1994 – 2004 byl Klub hlavním organizátorem a vyhlášovatelem výtvarné a literární soutěže „Děti a svět“. Postupně se jí zúčastnily děti z více jak dvaceti zemí. Třemi propagačními výstavami dal o sobě Klub vědět ve Františkových Lázních, Praze a Znojmě. Nelze opomenout ani desítky seminářů, publicistickou činnost a další mimořádné akce, jako bylo například šest setkání Mongolů a přátel Mongolska. Každoročně je Klub garantem dalších expedic (Grand Canyon, Samailland, Siam..). Součástí tří denního setkání byl vždy i společenský večírek s degustací regionálních vín.

V letošním roce jsme poznali krásy a zajímavosti Singapur, vulkány a jezera pacifické zóny Nikaraguy, Severní Súdán, Tádžikistán, Norsko, Rwandu, přírodu a památky Kalifornie, Nevady, Utahu, Arizony, Vietnamu, lidoopy v Ugandě, Turecko, Kurdistán, Severní Indii.

INFORMACE

Pan Ing. J. Hladík nás seznámil se znojenskou vinařskou oblastí.

O to všechno budeme v příštích letech ochuzeni. 24. Cesty byly totiž předposledním setkáním cestovatelů v Prosiměřicích. To byla nemilá zpráva, kterou nám sdělilo vedení Klubu, ale chápeme organizátory. Vždyť i my máme podobné těžkosti. I když velkou oporou Klubu byl po celá léta obecní úřad, jehož starosta pravidelně zahajoval každé setkání, a také se dařilo získávat sponzory. Bez nich je těžké organizovat tak náročnou akci.

Jsem pravidelným hostem „Cest“. Získala jsem při nich řadu přátel, kteří mně budou chybět. I přes svůj vysoký věk doufám, že se zúčastním v příštím roce i posledních 25. Cest a budu moci osobně poděkovat manželům Hladíkovým a Polákovým za to, že jsem jejich zásluhou poznala, jak je svět krásný.

Ing. Marie Hrušková, čestná členka Klubu cestovatelů Hanzelky a Zikmunda a čestná místopředsedkyně Společnosti česko – arabské

Študijný pobyt v porevolučnej Káhire

Usilovala som o študijný pobyt na Káhirskej univerzite za účelom štúdia arabštiny. Vedela som, že nebude ľahké zdolať byrokratické prekážky, ale prekvapilo ma, že to celé trvalo viac než rok, kým som dostala finálny akceptačný e-mail na sklonku roku 2010. O pár týždňov neskôr začala Egyptom zmietat' revolúcia a napriek mojej podpore egyptskému národu v boji za slobodu som si zúfala, že do tohto hrdého a ťažkého boja sa pustil práve, keď som tam mala ísť študovať, takže som stratila všetky nádeje na vycestovanie. Ku podivu mi však prišla oficiálna pozvánka a ani revolúcia nezhatila moje plány.

V polovici marca tohto roku som prerušila zákaz vychádzania a podstúpila početné kontroly pri nočnom prilete do Káhiry. Navonok sa počas dňa všetko zdalo byť, akoby sa ani žiadna revolúcia neudiala, len policajné uniformy chýbali v uliciach, ktorými sa to hemžilo v predrevolučnej dobe. Postupom času som si začala uvedomovať zmeny v spoločnosti detailnejšie. Príležitosť využívajúci podnikatelia otvárali obchodíky

a stánky bez licencie, majitelia kaviareň rozširovali miesta na sedenie po celej ulici, čím spôsobovali dopravné zápchy, ale hlavné predsa je, že majú zákazníkov a dostatok stoličiek. To, kam ich umiestnia a koho život tým znepríjemnia je už druhoradé. V tzv. strede krajiny alebo v centre mesta porozkladali rôznorodý tovar na chodníkoch a predovšetkým počas Ramadánu a pred sviatkom Aid al-Fitr, kedy si podľa tradície Egypt'ania kupujú nové oblečenie, sa ulicami takmer nedalo prechádzať. Každý si len povzdychol, že to bývalo nemožné pred revolúciou. I keď sa policajti do ulíc vrátili, nemali odvahu sa ľuďom postaviť. K tomu sa viaže jedna udalosť opradená množstvami alternatív, ale zhruba takto sa odvíjala. Vodič miniautobusu zablokoval ulicu, na čo ho policajt vyzval, aby ju uvoľnil. Ten ale vulgárne odmietol a nesplnil ani výzvu predloženia vodičského preukazu a dokonca policajta napadol. Ako to už v Egypte chodí, vytvoril sa okolo nich huf zvedavých a nápomocných ľudí. Bleskovo sa rozšírilo, že tento policajt zbil

INFORMACE

chudáka šoféra a udalosti na seba nedali čakať, ľudia sa vydali k policajnej stanici a vypálili ju. Ako to naozaj bolo, neviem. Možno policajt zaútočil na šoféra ako prvý, možno nie. Ale následné vypálenie policajnej stanice je dôkazom nahromadenej nenávisti k symbolu predchádzajúceho Mubarakovho režimu.

Bohužiaľ, doteraz sa v egyptských novinách píše o nedostatku bezpečnosti. Ľudia sa neprestávajú sťažovať a nie je sa čo diviť. Každú chvíľku sa v novinách môžeme dočítať, že niekde prepadli napr. autobus, zbili či zabil šoféra a vozidlo ukradli. Pre ukludnenie turistov, turistické centrá ako Horgáda, Šarm al-šejch, Dahab a iné sú strážené ako oko v hlave. Turizmus si cenia a turistov vážia.

Sloboda ľudí bola spútaná príliš dlho a teraz si ju užívajú často na úkor ostatných. Nerada by som generalizovala, ale mnohí nepochopili, že sloboda jedného končí tam, kde obmedzuje slobodu iných. Tak to je nielen s nenásytnými majiteľmi kaviareň a pouličnými predavačmi blokujúcimi cesty, ale i napríklad so zlodejmi, ktorí i za bieleho dňa

cez Ramadán rozkrádajú železný most. Pri výskyte takýchto javov sa väčšinou Egypt'ania proti tomu postavia, ale čo zmôžu, keď páchatelia sú ozbrojení? Po revolúcii sa nejedna rodina rozhodla vlastniť zbraň pre zaistenie svojej bezpečnosti. Nedávno pred mojim odchodom z Káhiry sa v uliciach po desiatkach predávali elektrické paralyzátory, ktoré Vás údajne vyriadi z prevádzky na 10 minút. Nevieam, či boli do ulíc nasadené schválne ako náhrada za strelné zbrane, paralyzátor Vás predsa nezabije, alebo je to ďalšie zlyhanie vlády v zaistení bezpečnosti. Každopádne „šli na dračku“. Ale aby ste nemali pocit, že v Egypte ide všetko dole kopcom, tak vedzte, že Egypt je plný mravných ľudí, ktorí cítia pocit zodpovednosti za krajinu. S odchodom polície z ulíc sa doprava v Káhire zmenila na šialenstvo, pretože ju nemal kto organizovať a tak sa bežní občania rozhodli prevziať túto úlohu a nezištne konali verejné dobro. Pri demonštráciách organizovaných každý piatok na námestí Tahrír sa zhromaždilo niekoľko stoviek, inokedy tisícok a niekedy i milión demonštrantov,

INFORMACE

ako pri salafistickej demonštrácii. V Egypte si nerobia moc starostí s odpadkami. Nie je žiadnym prehreškom zahodiť odpadok na zem či ho vyhodiť von oknom z auta. Pri jednej z demonštrácií som položila prázdny pohár od čaju na kraj chodníku. Vzápätí ma niekoľko ľudí upozornilo na igelitové koše, kam ten odpad patrí. Cítila som sa zahanbene, zvlášť keď Európana upozorní sám Egyptan, aby udržoval čistotu. Taktiež som navštívila stanové mestečko založené v strede námestia Tahrír, aby tak vyjadrili svoj protest. Bola som milo prevapená, ako si ho udržovali čisté.

Z môjho pobytu môžem usúdiť, že ako v každej spoločnosti, i v Egypte sa nájdu problémoví ľudia, ktorí využívajú chaos a nedostatok kontroly a bezpečnosti. Bohužiaľ, ako vždy sú tieto elementy spoločnosti výraznejšie ako ostatné a pri zbežnom pozorovaní človek nemôže mať pozitívny dojem. Ale pri hlbšom skúmaní a súžití s Egyptanmi som zistila, že väčšina ľudí rešpektuje poriadok a bezpečnosť, tak ako takmer každý človek.

Názov tohto článku Vám sľubuje informácie o štúdiu arabštiny v Egypte.

Ospravedlňujem sa, že sa k tomu dostávam až teraz, ale najskôr som chcela vykresliť atmosféru, tak ako som ju pociťovala. Na Káhirskej univerzite som študovala tri mesiace arabský jazyk štyri dni v týždni zhruba 5 hodín denne. Bohužiaľ z tých 5 hodín som naozaj študovala približne dve až tri hodiny. Profesor meškal každý deň, či už 45 minút alebo hodinu. Po hodine a pol nasledovala hodinová prestávka a často sme končili o pol hodinu skôr než sme mali. Time management mu nič nehovorí. Spolužiaci, ktorí tam študovali i semester predtým, tvrdili, že takto to pred revolúciou nebolo, ale po revolúcii sa všetci stali uvoľnenejšími. Kurz samotný bol pre mňa náročný, pretože som sa dostala do najvyššej ponúknutej úrovne, ale nerozumela som ani profesorovi ani spolužiakom a prvé dva týždne som sa učila celé dni, aby som sa dostala na ich úroveň a to sa mi podarilo len v písomnom štýle. Rozprávať som nedokázala bez koktania a chýb. So všetkou úctou k profesorovi musím ale poznamenať, že jeho

INFORMACE

štýl učenia mi moc nevyhovoval. Niekedy sme celý deň analyzovali, prekladali a jednotlivo každý nahlas čítali dva odstavce poézie a inokedy sme prebrali celú lekciu za jeden deň, i keď normálne sa preberá tri dni. Po troch mesiacoch intenzívneho štúdia som úspešne zložila skúšku, získala certifikát a spoločne sme sa zúčastnili niekoľkých besied na téma Sloboda v učení, revolúcia a podobne. Predovšetkým profesori boli nekonečne nadšení z revolúcie a slobody, i keď jediné, čo som z toho ja osobne pocítila, bola voľnosť môjho profesora a ustavičné strácanie času na jeho meškani a prestávkach. Ale môžem tento študijný pobyt odporúčať, je to výborná skúsenosť, a určite sa arabsky niečo naučíte, a to je základná podstata celého pobytu. Po ukončení kurzu na Káhirskej univerzite mi zostávali ešte tri mesiace, preto som navštevovala súkromnú školu a robila výskum na diplomovú prácu, ktorý spočíval predovšetkým v rozhovoroch a interview s expertmi či profesormi. Tento pobyt ma posunul v arabštine z úrovne B2 na C2 a získala som

materiály na diplomovú prácu, ktoré by som u nás určite nenašla. Keď som prišla do Egyptu, sotva som sa spýtala na cestu, kde je banka a podobné základné frázy a teraz vediem konverzácie o rozmanitých témach, prečítam si noviny a hlavne som o krôčik bližšie k pochopeniu arabskej mentality a kultúry. To, že som tam pobývala po revolúcii, som brala ako úžasnú pridanú hodnotu.

Beáta Hulínová je studentkou magisterského studia Fakulty sociálnych vied na Univerzite Karlove v Praze, obor mezinárodní vztahy, a členkou predsedníctva Společnosti česko – arabské

CO SI PŘEČÍST

Jak jsem psal knihu „Bedřich Hrozný – život a dílo“

Autor knihy: René Kopecký
(nar. 21. 6. 1971 v Novém Jičíně)

Profesor Bedřich Hrozný (*6. května 1879 Lysá nad Labem – †12. prosince 1952 Praha), který v roce 1915 rozluštil chetitštinu, stal se zakladatelem světové chetitologie a podílel se větší či menší měrou na rozluštění hieroglyfické chetitštiny, protoindičtiny a krétštiny, byl jedním z mnoha Čechů, který se zasloužil o poznání minulosti lidstva a zároveň i o zviditelnění naší země v zahraničí v oblasti orientálních věd. Češi, jako například profesor Bedřich Hrozný, si rozhodně zaslouží více naší pozornosti a měli by v nás pěstovat a upevňovat hrdost i v tom směru, že český národ, který je sice malý počtem, dokáže být

velký a velmi významný, a to svými činy a poctivou prací.

Tato kniha začala původně vznikat jako bakalářská práce v rámci mých blízkovýchodních studií na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni. Do této doby jsem se se jménem Bedřich Hrozný a ani s pojmem chetitština či chetitologie vůbec nesešel. Vše bylo pro mne zcela nové, jak by řekli latiníci, *tabula rasa*. Postupem času se mi podařilo nashromáždit takové množství materiálů, že jsem napsal a obhájil také diplomovou práci o Bedřichu Hrozném a po její obhajobě jsem tuto práci předělal ještě na rigorózní práci a přihlásil ji k rigoróznímu řízení na Západočeské univerzitě v Plzni. Výsledek tohoto řízení by snad mohl být znám v roce 2012.

První institucí, kterou jsem navštívil, bylo Muzeum Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem. Vedoucí muzea Ondřej Rašín mi velmi pomohl, neboť mi i později zprostředkoval několik setkání s pamětníci Bedřicha Hrozného s paní Marií Lajnerovou z Lysé nad Labem, která společně se

CO SI PŘEČÍST

svoji maminkou jezdila do Prahy, aby vozili Hrozným jídlo, a to nejenom během druhé světové války, ale i po ní. Paní Lajnerová měla doma i soukromou korespondenci od rodiny Hrozných, která osvětluje nelehký život jejich rodiny, přičemž veškerou korespondenci jsem si mohl ofotografovat a v mé práci použít, za což jsem velmi vděčný. Další osobní archiv, sice v menší míře, ale velmi hodnotný, se mi dostal do rukou prostřednictvím paní Blaženy Slachové ze Všetat, jejíž manžel Miroslav byl jedním ze studentů Univerzity Karlovy v Praze, kterému Bedřich Hrozný dne 17. listopadu 1939 zachránil život, když už byl naložen na korbě a měl být spolu s dalšími studenty odvezen, kdo ví kam.

Navštívil jsem také archívy, kde jsem našel velmi zajímavé informace, které doposud, stejně jako jeho osobní korespondence od paní Marie Lajnerové, nebyly nikde publikovány. V archivech i v jiných institucích mi byli všichni velmi nápomocni a touto cestou jim za jejich ochotu a pomoc ještě jednou velice děkuji. Byly to Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky, Kancelář prezidenta

České republiky – Archiv Pražského hradu, Archiv Českého rozhlasu, Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, Národní archiv v Praze, dále Národní galerie v Praze – sbírka orientálního umění Zbraslav, Národní muzeum v Praze, Ústav dějin a archivu Univerzity Karlovy v Praze, Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur v Praze, Ústav srovnávací jazykovědy Univerzity Karlovy v Praze. Musím zmínit také The British Museum v Londýně, kde je uložena korespondence Bedřicha Hrozného, neboť zde strávil krátký čas na studijním pobytu; zde mi byl velmi nápomocný kurátor sbírek z Mezopotámie doktor Paul Collins, který mi nejen zapůjčil k ofotografování tuto korespondenci, ale mohl jsem si vyfotit také několik klínopisných tabulek, se kterými pracoval Bedřich Hrozný – tato korespondence a některé klínopisné tabulky jsou součástí obrazové přílohy mé diplomové práce.

Dovolují si několik málo úryvků z knihy.

CO SI PŘEČÍST

První se bude týkat pobytu Bedřicha hrozného v Sýrii, kde hledal nové lokality k archeologickým pracím. „*Když Bedřich Hrozný, doprovázen francouzským kapitánem Bendistonem a žandarmem, cestoval na sever od města Haséče, nedaleko od pahorku Tell Sfeije u řeky Džadžegu, stěží unikl beduínům, kteří cíhali za jedním pahorkem. Beduínům unikl v automobilu později ještě jednou při pohybu na kurdském území. Na jiné cestě je zastihla písečná bouře; ve stepi ztratili na několik hodin orientaci a dostali se tak hluboko do problematického území. K dalším cestám musel Bedřich Hrozný řidičům značně připlatit, protože se jednalo o velmi nebezpečné výpravy do oblastí ohrožených Kurdy a beduíny. Objevil zde i pahorky, které nebyly doposud na žádné mapě zaznamenány, jako například Tell Berri či Tell Umm Ekkéfe. Našel také doposud neznámé kurdské osady, kterými byly například Giri Färis a Sandžak Saadó. Zjistil nesrovnalost v Kiepertově velké mapě, kde je pahorek Tell Burak zaznamenán na východním břehu řeky Džadžaru, ale ve skutečnosti*

se nalézá na břehu západním a reprezentuje dle Hrozného významné starověké město.“

Druhý úryvek se týká pobytu Bedřicha Hrozného v Turecku: „*A jak se dostala část kappadockých tabulek nalezených Bedřichem Hrozným do Prahy? Svůj postup popisuje Bedřich Hrozný ve své Zprávě o archeologických cestách a výkopech v Orientu v letech 1924 a 1925 na stranách 16 a 17 takto: „Komisařem pro výkopy byl jmenován angorskou vládou ředitel Kaisar lycea Sadik Bej, muž velice nepříjemný, který s velikou přísností bděl nad tím, abychom nic ze starožitností nalezených nevzali a který každé mé slovo referoval do Angory. Ten jmenoval ihned také svého zástupce, prof. Ahmeda z téhož lycea, abychom nebyli nikdy bez dohledu. Komisaři byli jsme povinni platiti 4 000 Kč. Kromě obou komisařů byl při výkopech přítomen často jejich sluha, mimo to žandarm, kteří byli rovněž instruováni, aby na nás dohlédali. Konečně prosadil komisař u vlády angorské, že jsem – po dlouhém zdráhání – musil přijmout též zvl. „generál. dozorce“, úplně zbytečného, který měl zase jen na*

CO SI PŘEČÍST

nás dozírati, abychom nic nevzali.“

A třetí úryvek se týká nelehké rodinné situace rodiny Hrozných: „*V dalším, datovaném 10. ledna 1946, pak napsal: „Mléka dostáváme poslední 2–3 dny 3/8, na venkově je prý dobré mléko volné, ale já nic o tom nevím. Vejce se nedostávají vůbec. Uhlí žádné nemáme, mrzneme. Je to život...! Proto Vás prosíme, abyste nám stále ještě dodávali, co můžete. Vše rádi zaplatíme. Co nejsrdečněji Vám za Vaši pomoc děkujeme a zdravíme Vás co nejvřeleji.“ V dopise ze dne 17. prosince 1947 si Bedřich Hrozný postěžoval na zimu, kdy se bál se ženou i vycházet ven, aby si nezlomili nohu nebo ruku, přičemž dodal, že „je to stále bída a nedostatek všeho druhu“. Vlasta Hrozná napsala dne 24. července 1951 rodině Lajnerových prosebný dopis, kde se mj. píše: „Milí přátelé, jdu k Vám zas na žebrotu. Prosila bych Vás, kdybyste mi laskavě poslali asi 7 kg zimní cibule. Je na ni snad dost času, ale nechci, aby mi to zas tak dopadlo, jako loni.“*

Jsem velmi vděčný a děkuji městu Lysá nad Labem, rodišti Bedřicha Hrozného, které mi

poskytlo finanční pomoc na vydání této knihy. Dále jsem vděčný nakladatelství Dar Ibn Rushd, které mi s vydáním knihy bylo taktéž velice nápomocno. Jaruška Bičovská a Šaríf Bahbouh jsou velmi dobrosrdeční a trpěliví lidé, kterým i touto cestou velmi děkuji.

Na druhou stranu musím také uvést, že je mi líto, že se bohužel nenašly finanční prostředky na vydání knihy na Ministerstvu kultury, kde jsem si žádal o grant, avšak marně, přičemž mi bylo sděleno, že uvedené téma bylo mimo grantové okruhy. Dle mého soudu člověk, který je zakladatelem světové chetitologie, jehož datum narození se stalo kulturní památkou UNESCO a který naši zemi proslavil na celém světě, si zaslouží více pozornosti.

A co dál. Ve spolupráci s nakladatelstvím Dar Ibn Rushd plánujeme vydání i anglické verze této knihy, která je již připravena. Je to jen otázkou finančních prostředků, kdy bude kniha uvedena na trh. Věříme však, že se tak stane brzy.

A na závěr si dovolím citaci římského filosofa, spisovatele a řečníka Cicerona: „Historia vero

CO SI PŘEČÍST

testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis.“ Neboli „Dějiny jsou svědky času, světlem pravdy, živou pamětí, učitelkou života a poslem minulosti.“

rene.kopecky@volny.cz

Ing. René Kopecký je autorem knihy *V ulicích Starého Damašku* (Dar Ibn Rushd 2009), spoluautorem překladů *Moderní saúdskoarabské povídky* (Dar Ibn Rushd 2011) a také spoluautorem fotografií v knize *Sýrie – historie, kultura a geografie* Charif Bahbouh (Dar Ibn Rushd 2005). Podílel se na realizaci knih *Encyklopedie islámu*, Charif Bahbouh Jiří Fleissig, Roman Raczyński (Dar Ibn Rushd 2008), *Tunisko – historie, kultura, geografie* Charif Bahbouh (Dar Ibn Rushd 2010) a *Qajruwán – tuniské město kultury* Charif Bahbouh (Dar Ibn Rushd 2010). Napsal mnoho článků o biblických a jiných místech a o českých cestovatelích a badatelích na Předním východě. S tématy navštívených měst uspořádal 16 fotografických výstav a 4 veřejné přednášky.

Miroslav a Tomáš Belica: Co nezavály písky Mezopotámie

Irák patřil mezi preferované blízkovýchodní země už v období před listopadem 1989, především v ekonomické oblasti. Zájem přetrvává do současnosti.

Čerstvě vydaná monografie M. Belici a T. Belici je přínosem pro zkoumání dané problematiky z mnoha důvodů. M. Belica je zkušený arabista, který má za sebou téměř třicetiletou kariéru v diplomatické službě, z toho třináct let přímo v blízkovýchodních teritoriích. V letech 1996-2001 působil v Iráku ve funkci chargé d'affaires ČR a podílel se na praktické realizaci české zahraniční politiky ve vztahu k této zemi. Jeho syn Tomáš, novinář, v Iráku studoval na vysoké škole. Oba autoři za léta strávená v Iráku pozorně registrovali pocity, názory a touhy běžných Iráčanů v mimořádně dramatickém období. To se odráží i ve stylu a metodice. Popisné, analytické pasáže jsou střídány s autentickými zážitky obou autorů, což zvyšuje bezprostřednost, přesvědčivost a srozumitelnost výpovědi. Výhodou je skutečnost, že kniha

byla psána s dostatečným odstupem v době, kdy byly známy negativní dopady některých unáhlených kroků okupační správy, konkrétní výsledky transformační politiky i následky sankčních politik. Byly zřejmé i důsledky války na nežádoucí vychýlení poměru sil v rámci Iráku i Blízkého východu. Je příspěvkem do velmi kritické a otevřené diskuse, která nyní probíhá v západních zemích.

Přestože je autor bývalým diplomatem, je kniha psána velmi otevřeně, kriticky až provokativně. Odhaluje zákulisí četných afér a zahraničně-politických rozhodnutí hlavních politických hráčů na pozadí irácké krize. Autory zajímá, jaké faktory, zájmy, vnitřní a vnější tlaky působily na proces rozhodování hlavních aktérů výkonné moci především v ČR i USA v různých časových úsecích.

V úvodní kapitole analyzují příčiny okupace Kuvajtu iráckými vojsky a následně první války v Zálivu v roce 1991. Kapitoly 2. - 13. jsou věnovány situaci mezi lety 1991-2003. Autoři si všimají

CO SI PŘEČÍST

rozporů mezi dvěma zásadními přístupy. Bushova idea o využití sankcí ke svržení režimu, což znamenalo odklon od Clintonovy politiky zdržování. Rusko preferovalo postupné odbourávání sankcí v návaznosti na plnění rezolucí OSN. Pozornost byla věnována roli české zahraniční politiky, jež balancovala pod různými tlaky mezi výše zmíněnými přístupy. Vysvětluje, jakými způsoby se Bushova administrativa snažila legitimizovat a legalizovat válku proti Iráku v roce 2003. Závěrečná 14. kapitola se věnuje válce proti Iráku a stručnému hodnocení transformačního období.

Klíčovým pozitivem celé knihy je již zmíněná autentičnost výpovědi kompetentních autorů, kteří byli vtaženi přímo do víru dramatických událostí. Jejich prožitky jsou samy o sobě pramenným materiálem. Jejich kniha je silně kritická a může sloužit jako možný nástroj pro potřebnou morální katarzi zacílenou na zahraniční politiku dvojitých standardů, cílenou manipulací faktů a svévolných výkladů mezinárodního práva, která vzbudila vlnu veřejného pohoršení nejen na Blízkém

východě, ale pozvedla kritické hlasy i v západních zemích. Kniha by neměla uniknout pozornosti všech seriózních zájemců o blízkovýchodní problematiku z řad odborné i laické veřejnosti, ale taky i pozornosti českých politiků bez ohledu na jejich politickou orientaci.

PhDr. Jaroslav Bureš, člen
předsednictva Společnosti česko –
arabské

Muslims in Visegrad

Dne 11. června 2011 se v Evropském domě v Jungmannově ulici v Praze 1 uskutečnila mimořádně zajímavá konference nazvaná „Muslims in Visegrad Countries“. Pořadatelem akce byl Ústav mezinárodních vztahů v Praze a česká národní síť Nadace Anna Lindh, která má své sídlo v ÚMV. Konferenci uvedl a celou provázal iniciátor projektu a zástupce české sítě Dr. Jaroslav Bureš. Celkem se na konferenci představilo 10 panelistů ze všech zemí Visegrádské čtyřky. Jako první vystoupil Zoltán Sulok reprezentující muslimy žijící v Maďarsku, druzí v pořadí promluvili zástupci polských muslimů: Andrzej Saramowitz a Mariusz Turowski. Za Slovenskou republiku referoval zakladatel tamější Islámské nadace Mohamad Safwan Hasna a české muslimy reprezentoval předseda Islámské nadace v Praze RNDr. Vladimír Sánka. Výsledky svých sociologických výzkumů představil polský specialista působící v evropských institucích a zabývající se výzkumem života muslimů v Evropě Dr. Konrad Pedziwiatr. Zajímavý byl i krátký

referát Aleny Chudžíkové z Centra pro výzkum etnicity a kultury v Bratislavě. Na závěr konference vystoupili dva hosté - přednášející na téma „Zkušenost s koexistencí v majoritní společnosti“. Své zkušenosti s životem a podnikáním v Praze prezentovala majitelka soukromé kulturní společnosti Art Arabesque, paní Chimaa Youssef, původem ze Sýrie. Zkušenosti se soužitím s většinovou společností v arabských zemích přijel prezentovat páter Jihad Youssef, představitel habešského křesťanského kláštera Dejr Már Músá al-Habaší, který se nachází v hornaté krajině vzdálené 80 km od Damašku v Sýrii, poblíž města Nebek. Klášter získal od centrály Nadace Anna Lindh v roce 2006 vítěznou cenu za „dialog zaměřený na vzájemný respekt lidí vyznávajících různá náboženství a víry“.

Konference byla závěrečnou akcí velmi krátkého šestiměsíčního projektu, jehož cílem bylo zmapovat muslimské komunity v jednotlivých zemích Visegrádu. Situace v Čechách, na Slovensku v Maďarsku i Polsku je

CO SI PŘEČÍST

odlišná od situace v západní Evropě. Muslimské komunity jsou zde co do počtu nevelké. Střední Evropa a Česká republika v minulosti nepřijímala levnou pracovní sílu z Východu, jako tomu bylo v Německu. Většina imigrantů z arabských zemí, kteří se zde do začátku 90. let minulého století nakonec rozhodli zůstat a založit rodiny, byli absolventy nejruznějších vysokých škol, kteří neměli problémy s integrací do většinové společnosti. Ani v devadesátých letech a první dekádě 21. století nebyl nárůst imigrantů z muslimských zemí v zemích Visegradu nijak výrazný. Většina uprchlíků směřovala dále na západ. Situace se však může brzo změnit, a to vzhledem k masivnímu přílivu uprchlíků do států jižní Evropy v důsledku neustávajících válek na Blízkém východě a nově i v Severní Africe a tlaku jižních států, aby se s nimi ostatní evropské země o imigranty podělily.

Informace obsažené v materiálech ze společných seminářů, které byly zahájeny v Praze a proběhly postupně ve Varšavě, Bratislavě a Budapešti, jsou unikátní vzhledem

k tomu, že jejich autoři je sbírali přímo v terénu. Výstupem projektu pak je první, nevelká, ale o to cennější publikace, kterou vydal Ústav mezinárodních vztahů v Praze ve spolupráci s muslimskými i dalšími organizacemi všech čtyř zemí, a to

přehled o stávajících počtech imigrantů arabského původu v jednotlivých zemích Visegradu, historii příchodu do Evropy, právním postavení a také problémech, jako je například islamofobie, jíž zejména v poslední době stále častěji čelí. Informuje o struktuře muslimských organizací. Jednotlivé kapitoly jsou vybaveny odkazy na jejich internetové stránky a je zde také základní literatura ke studiu problematiky. V době, kdy vychází jedna publikace za druhou o muslimech v západní Evropě, je tento počín více než chvályhodný.

PhDr. Jana Gombárová
členka předsednictva Společnosti
česko - arabské

CO SI PŘEČÍST

Co nového vyšlo:

Bareš, L. – Gombár, E. – Veselý, R.: *Dějiny Egypta*. Praha, 2009.

Hourani, A.: *Dějiny arabského světa: Od 7. století po současnost*. Praha, 2010.

Mendel, M.: *Džihád*. Brno, 2010.

Müller, Z.: *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha, 2010.

Ostřanský, B.: *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha, 2010.

Pád Granady a zánik al-Andalusu. Praha, 2011.

Sorby, K. R – Sorby K. ml.: *Blízky východ v mezinárodní politice (1971-1990)*. Bratislava, 2011.

Sorby, K. R.: *Blízky východ v mezinárodní politice (1918-1945)*. Bratislava, 2009.

Sorby, K. R. *Jún 1967: Šest dní, které zmenili Blízky východ*. Bratislava, 2010.

Wanner, J.: *Ve stínu studené války. Střední východ v letech Eisenhowerovy doktríny 1956–1960*. Praha, 2011.

Ženka, J.: *Granadské elity v 15. století*. Praha, 2011.

Z produkce nakladatelství Dar Ibn Rushd 2011:

Charif Bahbouh, Česko-arabský slovník

592 stran, formát 230 x 305 mm, pevná vazba V8, cena 1390 Kč.

Slovník obsahuje přes 30 000 slov arabských a 12 000 slov českých. Arabská slova jsou uvedena jak v klasickém arabském písmu, tak i v transkripci do latinky podle výslovnosti v obecné arabštině. Tisk dvoubarevný.

Charif Bahbouh, Jana Břeská, Arabská slovesa

formát 210 x 300 mm, pevná vazba V8, cena 1038 Kč

První větší studie v češtině o arabských slovesech. Obsahuje přibližně pět tisíc arabských sloves. České ekvivalenty je nutno brát pouze jako základní význam k arabskému slovesu. Nelze vždy najít přesný překlad. Důraz je kladen na synonyma, ale i výrazy homonymní jsou uvedeny. Pomůcka by měla pomoci studentovi i učiteli v orientaci arabskými slovesy, která jsou základem arabské gramatiky.

Charif Bahbouh, Úsměvy po arabsku

86 stran, formát 130 x 205 mm, vazba měkká s chlopněmi, cena 119 Kč

Autorova více než čtyřicetiletá praxe výuky arabštiny na Jazykové škole v Praze i jinde dala inspiraci k tomuto dvojazyčnému vydání sebraných českých i arabských vtipů. Ty jsou uvedeny důsledně na dvojstraně proti sobě v češtině i v arabštině.

Kolektiv autorů, Moderní saúdskoarabské povídky

132 stran, formát 130 x 185 mm, vazba měkká s chlopněmi, cena 148 Kč

Na překladu vybraných povídek několika saúdskoarabských spisovatelů spolupracovalo několik překladatelů. Je to první krůček k seznámení se saúdskoarabskou literaturou v češtině dosud nepublikovanou prostřednictvím tohoto malého literárního žánru. Skýtá nám pohled na zcela odlišné, někdy až překvapující

CO SI PŘEČÍST

vnímání reality okolního světa a rodinného nebo partnerského soužití.

Karel Čapek, Matka

překlad Charif Bahbouh, 108 stran, formát 148 x 190 mm, vazba měkká s chlopněmi, cena 132 Kč

Překlad slavné Čapkovy divadelní hry do arabštiny. Celá kniha je vydána jen arabsky.

Karel Čapek, Bílá nemoc

překlad Charif Bahbouh, 96 stran, formát 148 x 190 mm, vazba měkká s chlopněmi, cena 121 Kč

Další Čapkova divadelní hra, také stále aktuální a nadčasová, poprvé přeložená do arabštiny, byla vydána jako pomůcka pro arabisty, i pro případné uvedení na jevišti v některé arabské zemi.

Abdul ar-Rahmán Qábilí, Vesničan hledá stranu

překlad Jana Břeská, 104 stran, formát 210 x 270 mm, vazba měkká s chlopněmi, cena 120 Kč

Jemenský dramatik napsal hru o kmenovém příslušníkovi Nádžim, který je hlavní postavou této hry a ve své zvláštní

komičnosti, může být přirovnán k českému hloupému Honzovi. Tato hra, která je v podstatě kritikou mnoha nešvarů v jemenské současné společnosti, byla hned po svém vydání v Jemenu stažena z pultů.

Nu'mán Kidwah, Velké vězení

Překlad Charif Bahbouh, 40 stran, formát 130 x 180 mm, měkká vazba s chlopněmi, cena 55 Kč

První saúdskoarabská divadelní hra, přeložená do češtiny. Hra je o nekonečném řešení dilematu, co je skutečná svoboda. Je také o využívání svízelných životních situací ostatních lidí k osobnímu prospěchu.

Charif Bahbouh, Království Saúdské Arábie

122 stran, formát 135 x 195 mm, měkká vazba s chlopněmi, cena 176 Kč

Radvan Bahbouh, Pohádka o ztracené krajině, Psychologie sebekoučování

120 stran, formát 155 x 225 mm, pevná vazba V8 s přebalem, ilustrace Jaroslava Bičovská, cena 216 Kč

CO SI PŘEČÍST

Druhé vydání úspěšné knihy Radvana Bahbouha vychází ve spolupráci s firmou Qed Group. Kniha je výsledkem zkušeností z dlouhodobé práce s koučováním i s odbornými přednáškami na toto téma doma i v zahraničí.

Pavel Mikeš, Somálská přísloví

60 stran, 120 x 190 mm, měkká vazba s chlopněmi, ilustrace Jaroslava Bičovská, cena 140 Kč

Afrikanista Pavel Mikeš sebral přísloví, která se dříve na území Somálska většinou předávala jen v ústním podání. V zasvěceném úvodu se dočteme něco o historii somálského národa i o původu somálštiny.

Moudrost tohoto nejpočetnějšího národa Afrického rohu obsažená v příslovích nám přiblíží mnohdy

odlišné a pozoruhodné vnímání okolního světa. Často jsou přísloví doplněna vysvětlivkami. Jsou uvedena s přepisem do latinky v somálském originále a v českém překladu.

Do konce roku 2011 chystá nakladatelství vydání těchto publikací:

René Kopecký, Bedřich Hrozný
/ Život a dílo

Radvan Bahbouh,
Sociomapování týmů

Radvan Bahbouh, Pohádka
o barvách

MUSLIMS IN VISEGRAD

• Visegrad Fund

